

ENFORTIMENT DE L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA CATALANA A TRAVÉS DE LES MONEDES COMPLEMENTÀRIES

PROJECTE SINGULAR



Generalitat de Catalunya
**Departament de Treball,
Afers Socials i Famílies**



MINISTERIO
DE TRABAJO, MIGRACIONES
Y SEGURIDAD SOCIAL

SERVICIO PÚBLICO
DE EMPLEO ESTATAL

La cooperativa Coodin, sccl

La nostra empresa del tercer sector, CooDin, és una societat cooperativa catalana limitada dedicada a la dinamització comercial. Ubicada a Barcelona i amb un abast a tot el territori català, estem compromesos amb la generació d'ocupació de qualitat i digne, els valors i la responsabilitat social i el bé comú. Aquest compromís és el que ens ha portat a ser membres de la Xarxa d'Economia Social i Solidària (XES), i a ser premiats en la categoria d'Ocupació de Qualitat en els Reconeixements Coopcat 2017, impulsats per la Confederació de Cooperatives de Catalunya. Som també membres de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya.

Som un equip multidisciplinari amb formacions i trajectòries laborals molt diverses, units per la il·lusió a un treball i una experiència conjunta a la branca de Comerç a l'Ajuntament de Barcelona. Així, com a dinamitzadors de comerç i de mercats, va néixer la nostra cooperativa, CooDin.

Actualment, CooDin gestiona i dinamitza algunes associacions de comerç de la ciutat, duu a terme tasques de suport al comerç des de diversos districtes de Barcelona i dona suport per a desenvolupament local i del comerç a diferents municipis de l'àrea metropolitana. Els nostres esforços prioritaris durant aquest 2019 s'han abocat a desenvolupar aquest projecte singular d'àmbit nacional, a tota Catalunya, per a l'enfortiment de la economia social catalana a través de les monedes complementàries que inclou l'extensió i desenvolupament comercial de la moneda REC.

L'experiència de CooDin també s'ha estès a altres línies de negoci a la ciutat com: desenvolupament d'un projecte d'incorporació al web de comerç del districte els comerços de La Ribera, Gòtic i Gòtic Sud; l'elaboració d'un pla de suport a les Associacions de Comerciants de Gòtic Sud a Ciutat Vella; tasques de captació promocional per a Compraeixample; dinamització i captació de la targeta de fidelització Viba a Sant Antoni; revisió del Cens de Comerç a Zona Nord i les Roquetes, dins del Districte de Nou Barris; anàlisi de mercat en els entorns dels nous mercat de pagès de Barcelona; gestió d'un projecte de dinamització econòmica del barri de Baró de Viver; etcètera.

Som experts en la creació i en l'acompanyament i gestió d'associacions de comerciants, cerca de fonts de finançament, i en la coordinació i gestió, en termes generals, del comerç d'una zona urbana amb els agents implicats. És a dir: coordinació de l'estructura comercial, foment de l'associacionisme, urbanisme comercial, normatives i interlocució amb les administracions, màrqueting per el desenvolupament comercial, gestió econòmica i cerca de finançament per associacions, entitats o col·lectius comercials.

En el terreny social, CooDin forma part del Consell Assessor pel Suport Municipal d'Inclusió i ha participat des del primer moment en el desenvolupament i aplicació a l'Eix Besòs del projecte europeu B-Mincome, en l'apartat corresponent a l'emprenedoria social. Som socis col·laboradors de la

Cooperativa Taula de Canvi, entitat gestora autònoma de la moneda ciutadana REC a Barcelona. Igualment som socis fundadors de la cooperativa Agència ESG promotora del mateix segell de responsabilitat social, ambiental i de bon govern. CooDin forma part del *co-working* de retorn social Sinèrgics al barri de Baró de Viver districte de Sant Andreu, on té la seva seu social.

CooDin conjuga eficiència i responsabilitat social amb èxit empresarial. Estem compromesos amb la generació d'ocupació de qualitat. El nostre és un model competitiu, basat en valors, preocupats pel treball digne i la redistribució de la riquesa, on prevalen les persones i la comunitat. Aquesta és la nostra filosofia i és la que el nostre servei de dinamització transmet. La gran diferència i valor afegit de CooDin respecte d'altres empreses consultores és que no tan sols desenvolupa l'anàlisi, sinó que executa i acompanya l'aplicació sobre el terreny de les propostes resultants.

Pedro Imaz Mussgang
President



www.coodin.cat

@coodin.scccl

Formem part de:



Per part de l'equip de Coodin

Pedro Imaz

Jesús Mir

Jaume Colillas

Karen Odelot

Barbara Pita-Rocha

Contingut

Introducció	6
Usos i necessitats financeres de les entitats d'ESS de Catalunya.....	8
Creació d'una base de dades.....	8
L'enquesta.....	8
Els resultats: Fonts de finançament	11
Els resultats: Coneixement de monedes complementàries.....	15
Els resultats: Avantatges ús monedes complementàries	17
Conclusions	21
La Moneda.....	22
Una mica d'història.....	22
Què és realment una moneda	25
Altres formes d'intercanvi són possibles	26
Una moneda o moltes?	27
Sistema monetari a Catalunya	31
Una mica de metodologia	31
L'eclosió de la moneda social i local a Catalunya.....	33
Una foto fixe de la situació real.....	46
ESS i monedes complementàries.....	49
Taules de treball.....	49
Aportacions de les taules	50
Jornada de reflexió.....	52
La Jornada	52
El debat	52
Conclusions.....	54
Decàleg d'estratègies.....	56
Agraïments	58
Bibliografia	59
Recursos electrònics:	59

Prefaci

Quan vam començar a redactar la proposta d'aquest projecte, colze a colze amb Novact, la nostra visió de les monedes complementàries estava molt circumscrita a les experiències en funcionament a l'àrea metropolitana de Barcelona: el REC, la grama i el futur llançament del vilawatt. Sabíem de l'existència d'altres monedes arreu del país, com ara la turuta o l'hora i també teníem coneixement de les experiències reeixides arreu del món; però ens mancava el coneixement real del volum, l'arrelament i la continuïtat de moltes d'aquestes experiències.

En aquest sentit, en plantejar un projecte "Singulars" que inclogués un mapeig de les monedes complementàries del país, volíem oferir als agents socials i econòmics una informació que fos fidel a la realitat. El teixit monetari català és molt complex i, en alguns casos, està profundament arrelat al territori. Però també té mancances i necessitats. I per ser actor en l'enfortiment de l'Economia Social i Solidària, cal que es consolidi i fins i tot que augmenti en la seva presència com a sistema de pagament alternatiu al nostre país.

Vam enfocar aquest projecte com un punt de trobada entre l'ESS i les monedes, com un espai on confluïssin les necessitats i aportacions d'unes i altres per assolir l'objectiu d'enfortir-se mútuament. Les monedes complementàries no són la finalitat en si. Només un mitjà per aconseguir un objectiu, bé sigui aquest potenciar el comerç local, crear xarxes ciutadanes, treure el màxim rendiment de les inversions públiques locals o, i aquí l'objectiu de l'informe, enfortir l'Economia Social i Solidària.

Quan vam iniciar els contactes amb les monedes ens vam trobar amb posicions ben diferents: una col·laboració absoluta i desinteressada, però també algunes reticències a oferir depèn quina informació; l'agradable sorpresa de veure monedes molt arrelades al territori però també el desencís en descobrir que algunes que creiem en funcionament, malauradament, havien deixat d'existir. Al final tothom va col·laborar de bon grat en el projecte i ens va obrir de bat a bat les portes per poder copsar el seu funcionament, els resultats, la implantació, etc.

Aquest ha estat un treball profundament enriquidor. Els resultats podrien haver estat més generosos però sens dubte són més reals. Quan parlem del teixit de monedes complementàries a Catalunya ja no parlarem d'un intangible sinó d'una realitat viva i palpable, on cada moneda batega amb força, irradiant energia, creixement sostingut, sociabilitat i riquesa al seu respectiu territori.

A partir d'aquí, les monedes complementàries tenen per davant un futur prou engrescador. Cridades a ser part de l'ecosistema econòmic català, el seu futur està ple de possibilitats però també de riscos. Potser alguna de les monedes recollides en el present informe acabarà desapareixent. Però estem segurs que n'hi haurà de noves que vindran a cobrir el buit deixat.

Amb aquest treball deixem a les vostres mans una eina. Aprofitem-la tots plegats per continuar treballant en la recerca d'un país i d'un món millor. Aconseguir-ho només depèn de nosaltres.

Jesús Mir

Coordinador del projecte

“El nostre sistema monetari actual va ser dissenyat fa uns 300 anys, durant una era que no coneixia els límits naturals i que tenia un conjunt d'objectius i prioritats completament diferents. És una eina que ens ha de servir, més que ser el nostre amo. I ja que és una construcció creada per l'home, es pot replantejar-la, tornar-la a imaginar i redissenyar.”

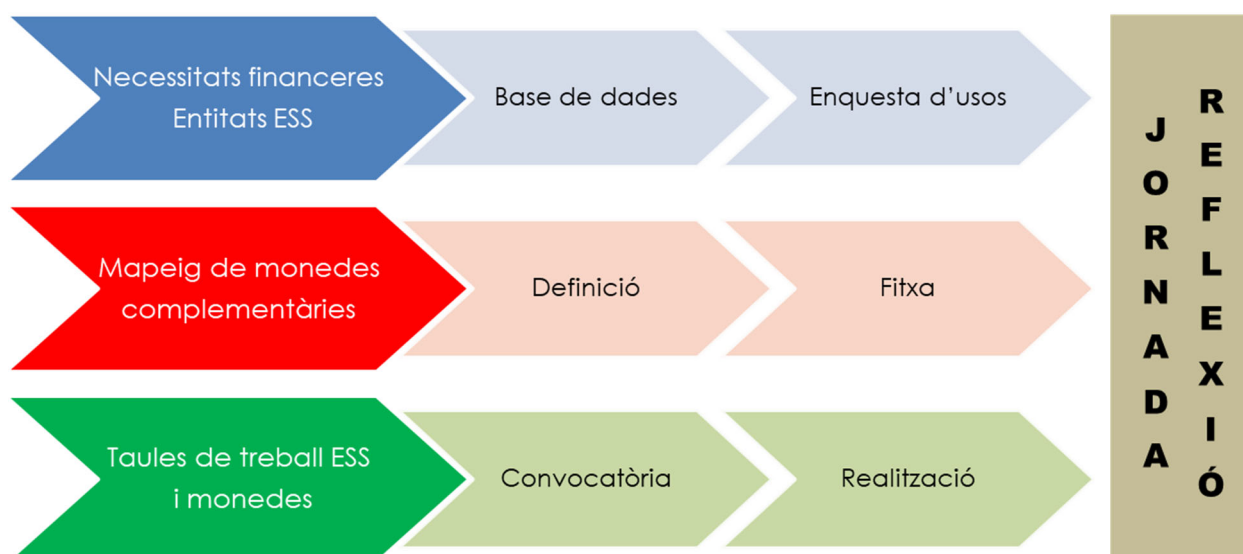
Bernard Lietaer

Introducció

El projecte “Enfortiment de l’economia social i solidària” està enfocat, en la seva Actuació A, a la realització d’una recerca sobre la realitat de les monedes complementàries socials i locals; sobre les necessitats d’un sistema de finançament cooperatiu a Catalunya i sobre la seva possible relació en el marc d’enfortir l’economia social i solidària catalana. Això implicava conèixer detalladament la realitat de les monedes complementàries a Catalunya i la seva articulació a les 8 demarcacions catalanes.

El desplegament de les activitats era el següent:

- Consulta de les bases de dades de l’economia cooperativa, social i solidària catalana existents.
- Validació d’un cens general i selecció d’una mostra en cada demarcació.
- Enquesta sobre usos financers i operatius de les entitats ESS.
- Entrevistes en profunditat amb els gestors de monedes complementàries de Catalunya.
- Tallers participatius per copsar necessitats financeres en els 8 territoris.
- Realització d’una Jornada de Reflexió i estudi del sector sobre monedes.
- Elaboració d’un decàleg d’estratègies.



Per afrontar aquest repte, vam enfocar el treball en un triple vessant:

El resultat esperat de tot plegat és identificar i mapejar les monedes complementàries existents i plantejar un decàleg d’estratègies perquè la moneda complementària sigui un element motor per fomentar i promoure l’economia cooperativa, social i solidària catalana.

En primer lloc, un estudi dels usos i necessitats financeres de les entitats d'ESS, especialment cooperatives, del nostre país. Calia crear una base de dades a partir de diferents fonts d'informació per difondre aquest estudi, que alhora serviria per trobar interlocutors a les taules de treball a organitzar posteriorment arreu del territori.

En segon lloc, un mapeig de les monedes complementàries en vigor a Catalunya actualment. Per aquest punt calia un treball previ de definició de moneda complementària, per acotar el terreny de treball i posteriorment elaborar un qüestionari el més complert possible sobre cadascuna de les monedes. Sempre que fos possible, aquest qüestionari s'emplenaria presencialment mitjançant entrevistes amb els gestors de les diferents monedes.

En tercer lloc es desenvoluparien tot un seguit de taules de treball per tot el país, mirant que hi sortissin incloses les 8 demarcacions catalanes. Per aquesta part de la feina, es contactaria prèviament amb els Ateneus Cooperatius de cada territori per elaborar la convocatòria conjuntament amb ells sempre que fos possible. A més, en aquells territoris on hi hagués una moneda en funcionament, es convidaria a un representant de la moneda a explicar el seu funcionament i objectius.

La realització de les taules desembocaria en un seguit de debats i recull d'idees que serviria per començar a treballar en el decàleg final. Tot plegat ens portaria fins a la Jornada de Reflexió on les monedes tindrien el protagonisme per posar les bases del nou decàleg.

Aquesta seguit de tasques, tot i estar distribuïdes al llarg del temps de forma cronològica, molts cops s'han anat sobreposant les unes amb les altres. Així, mentre s'elaborava i s'enviava l'enquesta d'usos a les entitats, un cop elaborada la base de dades, s'iniciaven els contactes amb els Ateneus Cooperatius i alhora s'entrevistava experts en moneda per iniciar la definició de l'objecte de l'estudi.

Usos i necessitats financeres de les entitats d'ESS de Catalunya

Creació d'una base de dades

La primera part d'aquest apartat va consistir en la creació d'una base de dades el més completa possible on quedessin recollides totes les entitats d'Economia Social i Solidària del país per demanar-los, mitjançant una enquesta d'usos, quin era el seu perfil financer i bancari i quin grau de coneixement tenien sobre el món de les monedes complementàries.

Per elaborar aquesta base de dades vam recórrer a dues fonts bàsiques:

1. El **"Pam a pam"** <https://pamapam.org/ca>: es tracta d'un mapa d'entitats d'ESS impulsat per SETEM i la XES on queden recollides de forma molt detallada un bon nombre d'entitats. Tanmateix, el problema és que no totes les entitats existents estan recollides en aquesta base de dades. Com és un projecte obert, s'hi van afegint noves iniciatives any rere any. En el moment en que hi vam accedir vam trobar el contacte de 732 entitats que van estar revisades i verificades una a una per descartar aquelles amb informacions obsoletes.
2. El **Registre de Cooperatives de Catalunya**: aquest registre públic és on s'han d'apuntar obligatòriament totes les cooperatives en el moment de la seva creació. Vam recórrer al registre per sol·licitar les dades de les quals disposaven. I ens van facilitar un llistat on hi constaven 4.651 entitats. Tanmateix, aquest llistat incorporava 846 correus electrònics i un nombre semblant de pàgines web. Amb l'afegit que aquelles entitats de les que es disposava de l'esmentada informació eren quasi sempre les que ja teníem a través del pam a pam i que moltes d'aquestes estaven ja tancades, modificades o amb informacions errònies. Va caldre, a més, realitzar una recerca exhaustiva a internet dels 3.800 i escaig contactes restants.

El resultat final de la recerca va ser un arxiu amb 1.492 entitats de les quals disposàvem de correu electrònic per fer-los arribar l'enquesta. Segurament aquesta no és la xifra real d'entitats existents. Però realment ens servia per tenir una mostra representativa d'arreu del país, amb representació a les 8 demarcacions i amb cooperatives (el gruix principal) i altres entitats de tots els sectors productius.

L'enquesta

Paral·lelament a la creació de la base de dades, vam començar a elaborar l'enquesta d'usos financers de les entitats. Durant la discussió i elaboració del qüestionari, en col·laboració amb d'altres impulsors de projectes Singulars, vam introduir preguntes que els podien ajudar en el seu treball. Finalment vam consensuar una enquesta definitiva que és la que vam enviar a les 1.492 entitats.

L'enquesta la vam llençar entre abril i juliol de 2019, amb un segon enviament el setembre de 2019 com a recordatori. El resultat final va ser el següent:

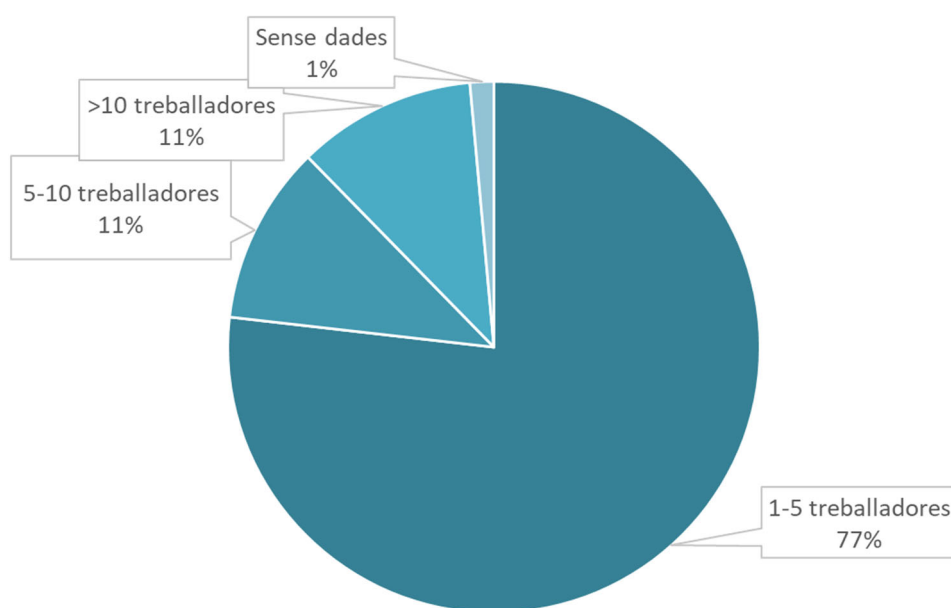
- 1.492 enquestes enviades
- 147 respostes (10% del cens)
- 138 vàlides (9,25% del cens)

Aquest 0'75% d'enquestes rebudes i considerades no vàlides són aquelles on no van identificar l'entitat que estava responnent a l'enquesta o, com va succeir 4 cops, es van negar a contestar-la donat que havíem utilitzat el format d'una enquesta de Google per fer arribar el qüestionari.

Analitzarem tot seguit l'origen de les respostes considerades vàlides, en funció del tamany de l'entitat:

TAMANY DE LES COOPERATIVES

▪ Entre 1 i 5 treballadores	106	77%
▪ Entre 5 i 10 treballadores	15	11%
▪ Més de 10 treballadores	15	11%
▪ Sense dades	2	1%

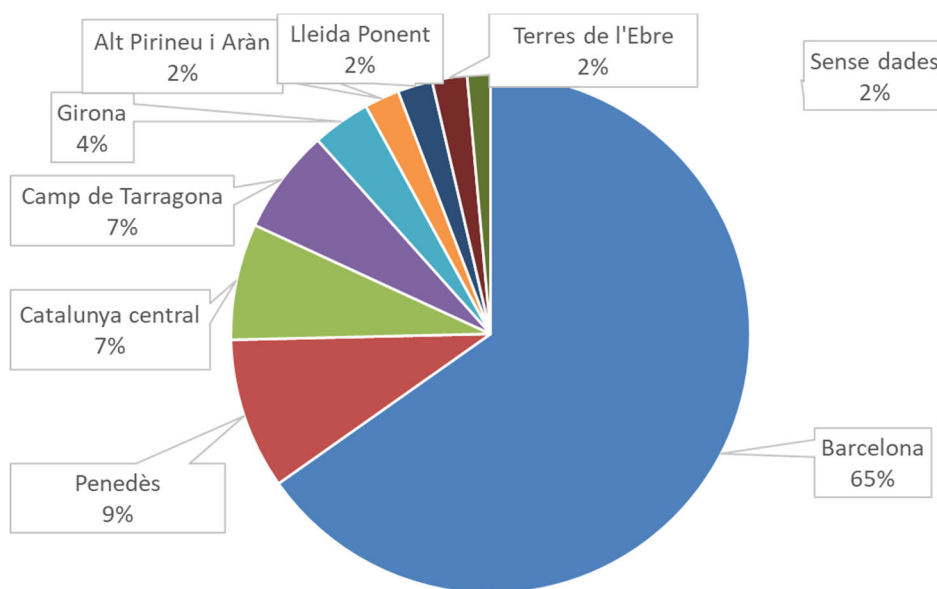


Com veiem pels resultats, la majoria de les respostes provenien d'entitats de petites dimensions, d'entre 1 i 5 treballadors, cosa que ens remet al tamany també més habitual entre les cooperatives del nostre país. Per tant, podem considerar que en aquest apartat també es tracta d'un resultat força representatiu.

Passem tot seguit a analitzar les respostes rebudes en funció de l'origen geogràfic de l'entitat:

ÀMBIT GEOGRÀFIC

<u>Regió</u>	<u>Entitats</u>	
Regió Barcelona	90	65.22%
Regió Penedès	13	9.42%
Regió Catalunya Central	10	7.25%
Regió Camp de Tarragona	9	6.52%
Regió Girona	5	3.62%
Regió de l'alt Pirineu i Aran	3	2.17%
Regió Lleida / Ponent	3	2.17%
Regió Terres de l'Ebre	3	2.17%
NS/NC	2	1.45%



Un cop més ens trobem que el resultat de l'enquesta es correspon amb la realitat del teixit cooperatiu català, i més del 65% de l'enquesta ha estat contestada per entitats de la Regió Barcelona.

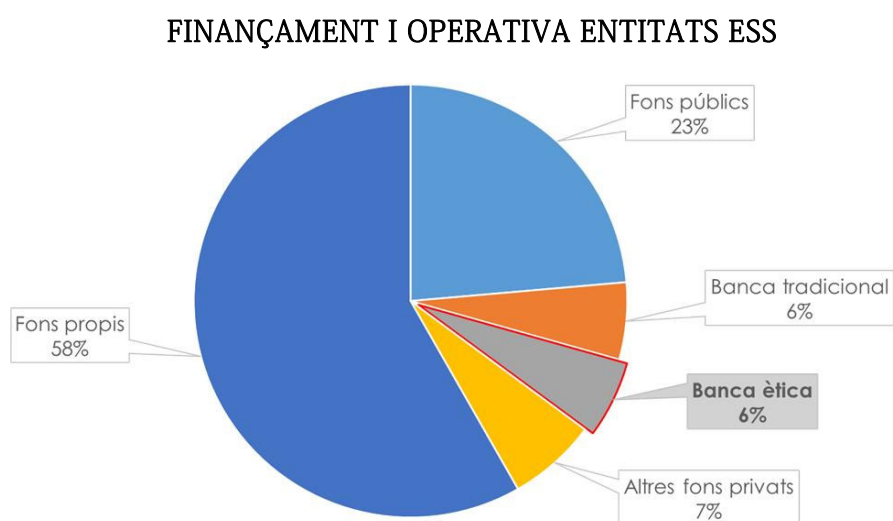
Volem destacar també que aquelles regions on hi ha una moneda implantada, donat que en fer l'enviament explicàvem la finalitat del projecte en el seu conjunt, vam obtenir un volum de respostes més elevat: seria el cas de Penedès (amb la turuta de Vilanova), o Catalunya Central (amb l'Hora del Bages).

En conjunt, doncs, tenim uns resultats prou representatius, que ens permeten analitzar amb cura algunes de les qüestions que plantejàvem. Tot i que no podem oblidar que en ser una enquesta oberta depenia absolutament de la voluntat de les entitats de col·laborar-hi i respondre-la, tindrem a partir d'aquesta enquesta una informació important sobre aspectes monetaris i de finançament del nostre teixit d'Economia Social.

Els resultats: Fonts de finançament

L'enquesta estava dividida en diferents apartats, on demanàvem informació sobre aspectes importants sobre operativa financera a les entitats participants.

En un primer bloc demanàvem informació sobre com finançaven els seus projectes les entitats d'ESS del territori. Aquí ens vam trobar amb un primer resultat força destacable:



Com veiem en la gràfica, en un 58% dels casos les entitats que van contestar a l'enquesta utilitzen fons propis per finançar els seus projectes. I només en un 12% dels casos recorren a finançament bancari, bé sigui de banca ètica o de banca tradicional.

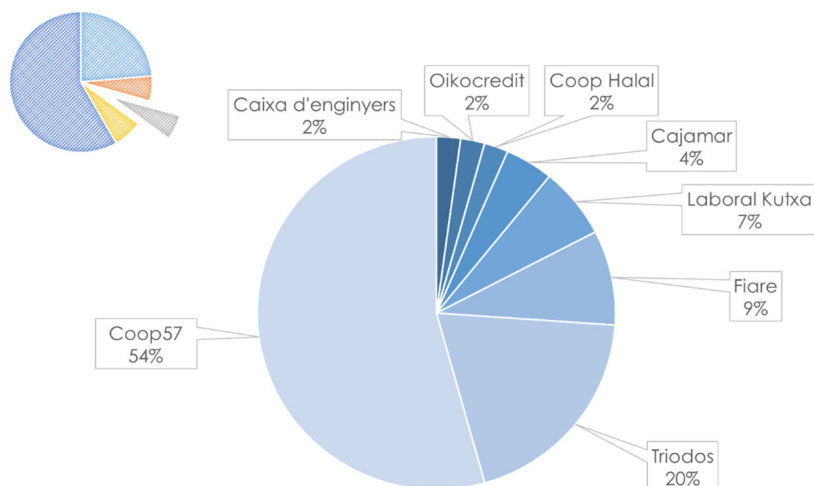
Sens dubte això és una de les fortaleses i alhora una de les debilitats de les nostres entitats: evitar l'endeutament és una de les formes més clares d'assegurar que el projecte es pot desenvolupar donat que només depèn dels seus propis mitjans. També pot ser que hi hagi part de projectes d'índole social que malauradament no estan recolzats per sistemes de finançament en no tenir retorn. Però també té un impacte negatiu. La manca d'endeutament podria implicar no poder tirar endavant projectes de més gran volada que possiblement, en un moment concret poden necessitar d'una inversió més important. Tanmateix, hem de recalcar que el volum de les cooperatives que han contestat al qüestionari (un 77% d'entre 1 i 5 membres) fa que aquesta possible necessitat inversora quedi en un segon pla.

És de destacar també la poca presència de la banca ètica entre les respostes. Si ens fixem, està pràcticament igualada amb la banca tradicional. Aquí hem de fer incís en que, si vol ser competitiva, la banca ètica ha de fer un esforç per apropar-se a les necessitats de les nostres cooperatives. El valor

ètic ha d'anar acompanyat de l'agilitat, l'operativa i la versatilitat. En cas contrari, serà difícil competir amb la banca tradicional, tot i la voluntat de canvi per part de les entitats.

Passem ara a analitzar en detall els resultats sobre l'operativa amb Banca ètica:

FINANÇAMENT I OPERATIVA AMB BANCA ÈTICA



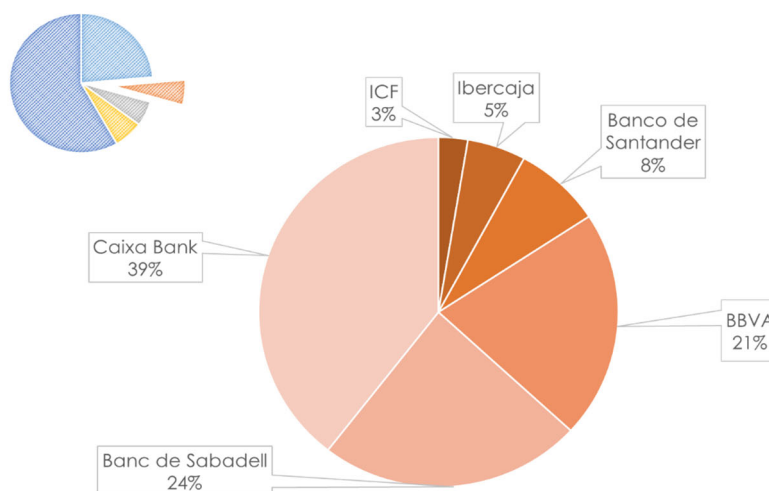
En aquest cas ens trobem amb la presència majoritari de Coop57 com a font de finançament, seguida a una certa distància per Triodos Bank, que és possiblement l'entitat que més treballa per oferir serveis semblants als de la Banca Tradicional. No oblidem que Coop57 funciona com una cooperativa de crèdit i que, per tant, no ofereix els serveis tradicionals d'operativa de la banca que sí ofereixen altres entitats que apareixen a l'enquesta.

La resta d'entitats tenen xifres molt inferiors que van des del 9% d'usuaris de la Banca Fiare fins al 2% de Caixa d'Enginyers, Oikocredit i Coop Halal.

En els comentaris de les entitats que havien contestat al qüestionari, moltes afirmaven que utilitzaven paral·lelament en la seva operativa tant entitats de Banca ètica com de Banca tradicional, per la seva operativitat i abast, però que no utilitzaven aquestes darreres per finançar els seus projectes.

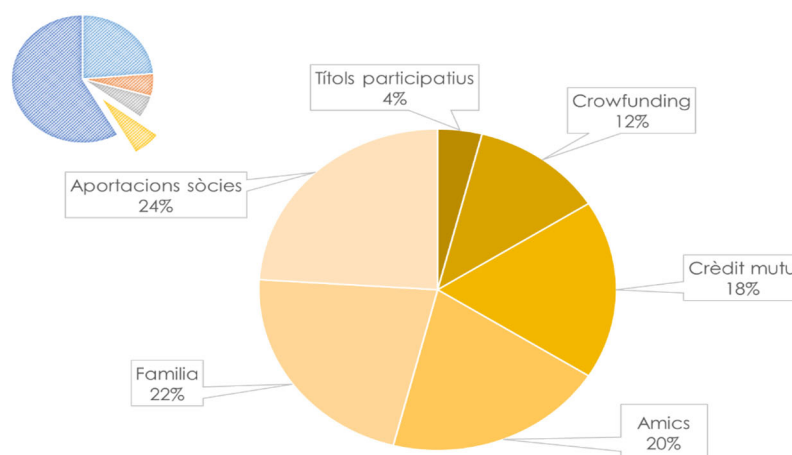
Analitzem ara la resposta pel que fa la Banca tradicional:

FINANÇAMENT I OPERATIVA AMB BANCA TRADICIONAL



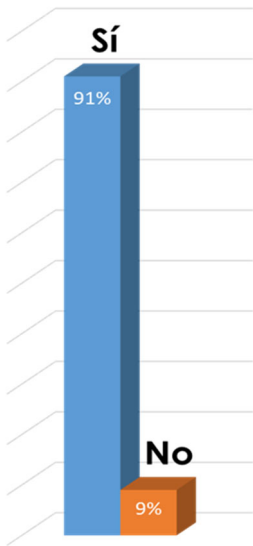
En aquest cas, els usuaris estan més repartits entre diferents entitats, tot i que, Caixa Bank, Banc de Sabadell i Cx-BBVA es mengen un 84% del total. Si haguéssim de destacar una xifra d'aquest apartat, seria possiblement l'escassa representativitat de l'ICF. L'Institut Català de Finances està fent una feina molt lloable amb les empreses catalanes però potser podria obrir el ventall de serveis i adreçar-se més directament a l'ESS. Què sigui l'entitat menys representativa en aquest grup fa pensar que potser no esmerça tots els esforços en arribar també a una part tant important del teixit econòmic del nostre país com és l'economia social i solidària.

FINANÇAMENT I OPERATIVA AMB ALTRES FONTS PRIVATS



Aquesta resposta la considerem força rellevant: és important copsar com les entitats d'ESS recorren sovint a l'autofinançament per tirar endavant els seus projectes, fins i tot quan esmenten "altres fonts privats". La presència de la família, els amics o les aportacions dels propis socis sumen

el 68% dels casos. El *crowdfunding*, que sembla una de les vies de finançament de futur, suposa només 12% del total.

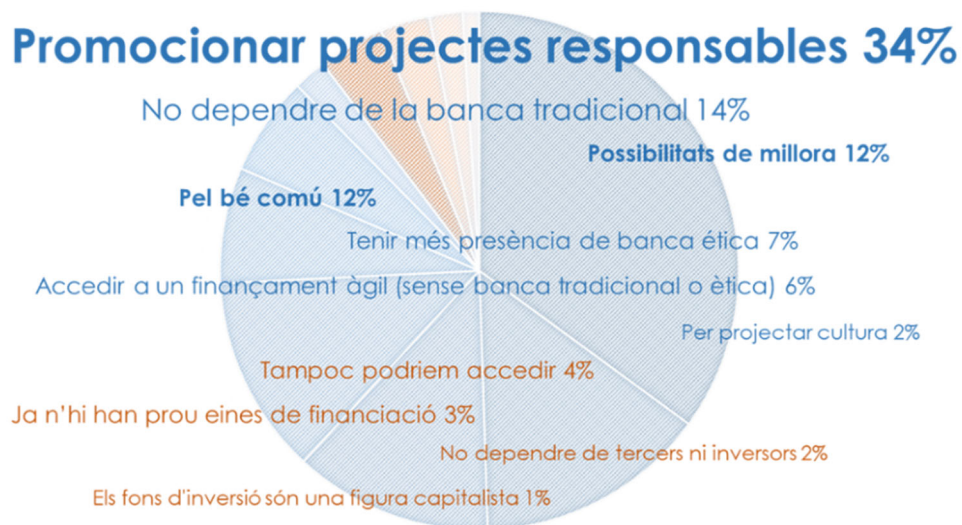


Finalment, comentar que dins de l'apartat "crèdit mutu" (que suposa un 18% de les respostes) trobem 4 casos d'entitats que ja parlen directament de finançament amb moneda complementària, a través de la plataforma Integralces.

La darrera pregunta d'aquest bloc estava formulada precisament per copsar com seria rebuda una font de finançament alternativa, que permetés a les entitats obtenir finançament de forma que es valorés no només la part quantitativa del seu projecte sinó també la part qualitativa.

En la formulació, demanàvem si seria d'utilitat l'existència d'un fons d'inversió responsable que fes aportacions de capital en projectes d'Economia Social i Solidària. I realment la resposta no pot ser més aclaridora. Un 91% de les entitats que van contestar a l'enquesta consideren que aquest fons seria molt ben rebut. I només un 9% el consideren inadequat per motius com ara la impossibilitat d'accedir-hi o evitar dependre de tercers o inversors.

UTILITAT FONS D'INVERSIÓ RESPONSABLE



En canvi, els comentaris favorables van en la línia de valorar que aquest fons podria promocionar projectes responsables, ajudaria al bé comú o permetria no dependre tant de la banca tradicional.

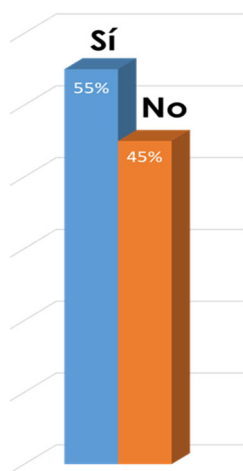
Resumint d'aquest apartat podem extreure algunes conclusions sobre el finançament de les entitats d'Economia Social i Solidària:

- ✓ Tendeixen a evitar la dependència del finançament extern.
- ✓ Treballen indistintament amb Banca tradicional i Banca ètica.
- ✓ La Banca ètica no està prou arrelada entre aquestes entitats.
- ✓ Les seves fonts de finançament extern molts cops són de caire personal (família, amics, aportacions socis).
- ✓ En el cas de les petites i mitjanes cooperatives, el paper de l'ICF com a fons de finançament no és gens representatiu.
- ✓ L'existència d'un fons d'inversió responsable seria molt ben rebuda.

Els resultats: Coneixement de monedes complementàries

En aquest apartat plantejàvem a les entitats quin grau de coneixement i quin ús estaven fent de les monedes complementàries en el seu dia a dia. L'objectiu era aclarir el recorregut actual de les monedes existents i el terreny que encara queda per recórrer per fer el sistema complementari de monedes una eina realment útil per enfortir el teixit de l'economia social i solidària de Catalunya.

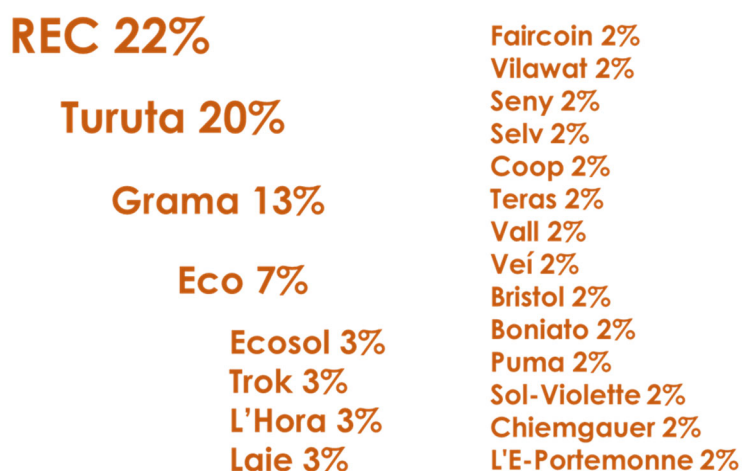
CONSTÀNCIA DE L'EXISTÈNCIA DE MONEDES COMPLEMENTÀRIES



En primer lloc tenim un resultat positiu però per molt poca diferència. És a dir, només 10 punts separen aquells que diuen tenir constància, com a mínim de l'existència de monedes complementàries i els que declaren no tenir-ne coneixement. Si tenim en compte que aquest sondeig s'ha fet entre entitats ESS, i especialment amb cooperatives, a les quals se'ls hi suposa un major grau de compromís amb economies alternatives, la veritat és que podem dir que, en general, el coneixement demostrat no és el més adient.

Un resultat curiós d'aquest sondeig és que aquelles persones que tenen constància de l'existència de sistemes monetaris complementaris dels diners de curs legal, demostren normalment un coneixement força elevat. Així, per exemple, enfront d'un 45% d'enquestats que diuen no tenir constància de monedes complementàries, els que sí que saben de la seva existència, recullen

en la relació de monedes conegudes no només les pròpies de Catalunya sinó fins i tot monedes locals de la resta de l'Estat o d'Europa, com ara el Puma de Sevilla, el Boniato de Madrid, el Chiemgauer de Baviera o el Sol-Violette de Tolosa del Llenguadoc.

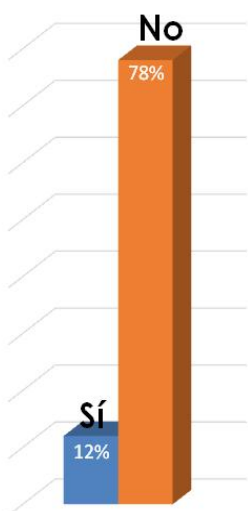


Alguns enquestats també recullen l'experiència que suposen els Ecosols, la moneda social de la Fira d'Economia Social de Catalunya. Tot i que sens dubte és una moneda amb un marcat caràcter social, i que a més és una manera de donar a conèixer les monedes complementàries, noensem que el funcionament exclusiu dins de l'espai d'una fira sigui representatiu del que suposa realment una moneda complementària.

Finalment destacar que, en consonància amb el fet que el 65% de les enquestes s'han contestat des de la Regió de Barcelona, hi ha un 35% de respostes que posen el REC (22%) o la grama (13%) com la seva referència en moneda complementària.

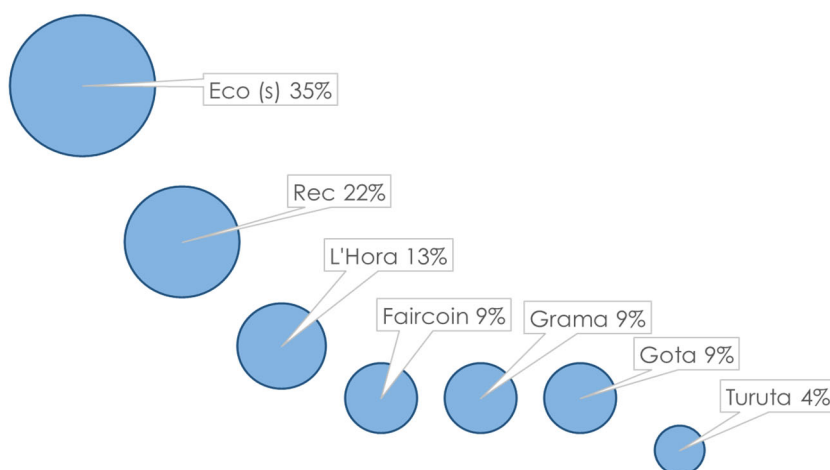
La següent pregunta estava centrada en l'ús real que les entitats feien de les monedes en la seva activitat habitual.

ÚS DE MONEDES COMPLEMENTÀRIES EN L'ACTIVITAT HABITUAL



Aquí ens trobem amb un altre dels problemes importants. Fins i tot, d'entre aquelles entitats que tenen constància de l'existència de les monedes complementàries, únicament un 12% la fan servir en la seva activitat habitual de forma normalitzada. I fixem-nos que la moneda més usada de forma habitual són els "ecos", nom que tant pot fer referència a la moneda pròpia de les Ecoxarxes com als Ecosols que limiten el seu ús a la celebració de la FESC a la tardor a Barcelona. Per tant, no podem dir que l'ús de monedes complementàries estigui plenament integrada en l'activitat econòmica de les entitats que han contestat al qüestionari.

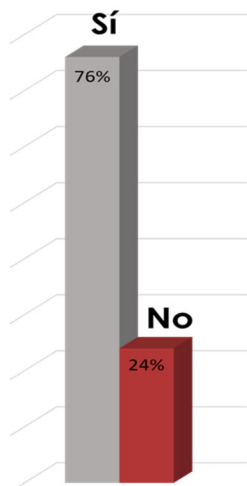
En la mateixa línia de la pregunta anterior, veiem una presència molt important del REC, sobretot, i la grama (conjuntament un 31% del total) donat el pes de les respostes provinents de la Regió Barcelona.



Els resultats: Avantatges ús monedes complementàries

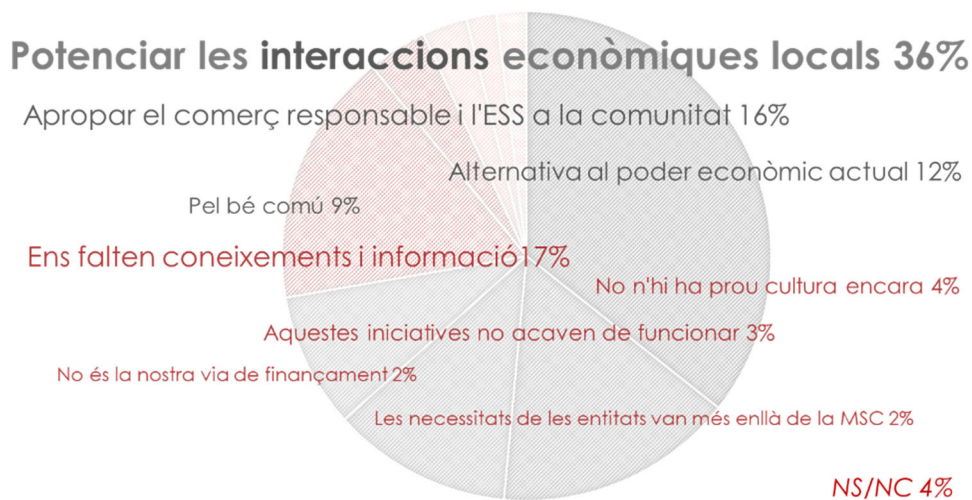
Aquest darrer apartat de preguntes anava adreçat a recollir la valoració personal que les entitats que havien contestat al qüestionari donaven a l'ús de monedes complementàries, tant aquelles que en feien ús com les que no en tenien prou informació. La pregunta estava estructurada en quatre blocs: avantatges pel comerç i economia de l'entorn, avantatges per a la pròpia entitat, les monedes com a font de finançament i la idoneïtat de finançar part dels projectes d'ESS amb monedes complementàries.

CREIEU QUE LA UTILITZACIÓ D'UNA MC PODRIA SER UN AVANTATGE PER AL COMERÇ I L'ENTORN ECONÒMIC DEL TEU TERRITORI?

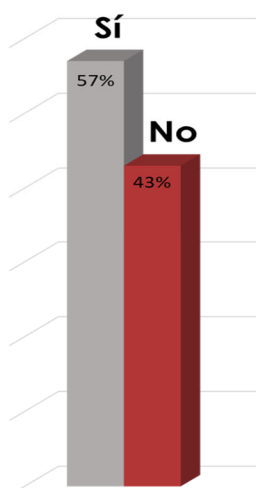


Aquesta primera resposta és molt aclaridora. Les entitats veuen molt clarament les monedes complementàries com un avantatge per al comerç i les activitats econòmiques dels territoris on estiguin implantades. I quan no ho veuen clar (un 24% de les respostes) en un 21% és atribuït a la manca de coneixements i informació o a que encara no hi ha prou cultura sobre monedes complementàries.

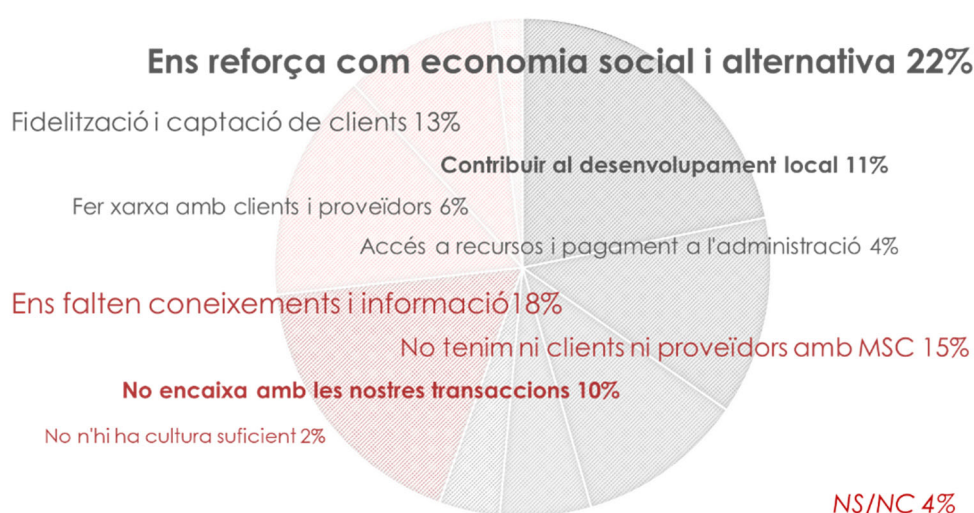
A més, és de destacar que la majoria de les respostes positives parlen de “potenciar les interaccions econòmiques locals” (36%) o “d’apropar el comerç responsable i l’ESS a la comunitat” (16%). Apareix ja, doncs, el paper de les monedes com a lligam entre petit comerç i Economia Social. Aquest element tornarà a sortir a l’enquesta.



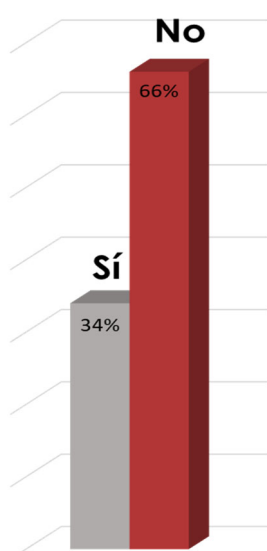
EN EL CAS DE LA VOSTRA ENTITAT CREIEU QUE SUPOSARIA UN AVANTATGE?



Quan demanem per l'avantatge que pot suposar una moneda complementària per a la pròpia entitat, la visió positiva s'ha reduït fins al 57%. I això ve recolzat pel que suposa una moneda com a reforç en tant que economia social i alternativa, per la fidelització i captació de clients que pot aportar i per la seva contribució al desenvolupament local. I en la part negativa, un cop més, el pes més important se l'emporta la manca de coneixements i informació o la manca de cultura al respecte (en conjunt un 20% de les respostes).



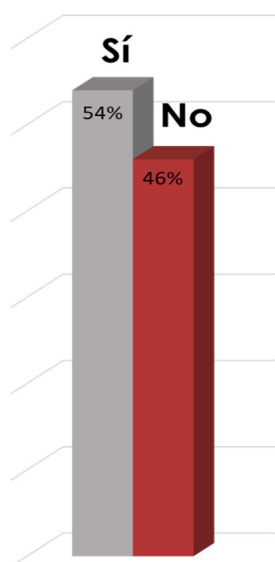
CONSIDEREU QUE LA MC US FACILITARIA L'ACCÉS A FONTS DE FINANÇAMENT?



Quan entrem en el terreny del finançament a través de les monedes complementàries, el conjunt de les respostes passa directament a negatiu de forma majoritària. Només un 34% de les entitats veuen les MC com a via de finançament per als seus projectes. I aquí es veu clarament la raó en els motius adduïts en les respostes negatives: la falta de coneixements i informació i l'absència de cultura suficient en aquest sentit arriba fins al 38% de les respostes (36% i 2% respectivament). Això implica que, malgrat la ingent tasca de difusió que s'està fent per part de les pròpies monedes, malgrat els esforços d'informar a través de xarxes socials, fires, etc. el desconeixement del que poden aportar les monedes complementàries continua sent un llast per a la seva implantació. La pedagogia continua sent essencial per poder avançar en aquest sentit.

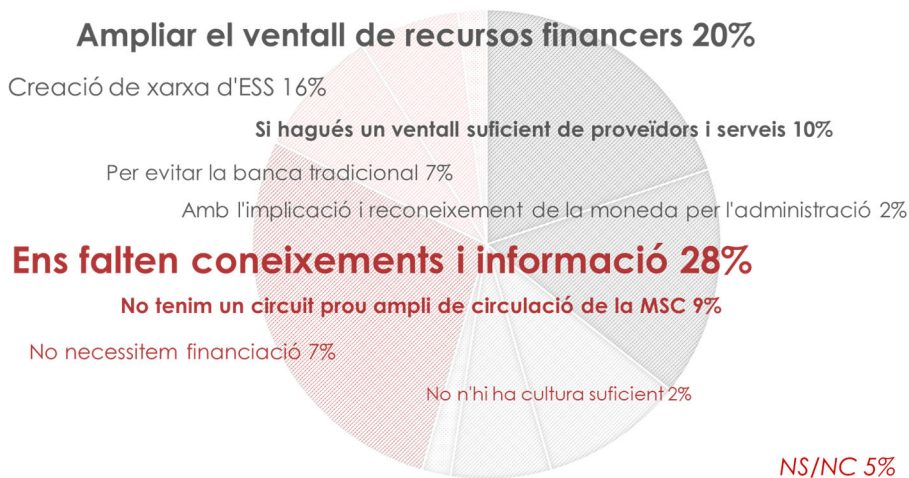


SERIA INTERESSANT FINANÇAR PART DEL VOSTRES PROJECTES AMB MC?



En la darrera pregunta d'aquest apartat veiem com les proporcions tornen a canviar. Quan la pregunta no és sobre si la MC és una font de finançament sinó sobre si seria interessant finançar els seus projectes amb una moneda complementària, altre cop les respostes afirmatives superen les negatives tot i que per molt poc: 54% enfront del 46%.

I fixem-nos en l'argumentari positiu: un 20% només ho veuen com una possibilitat per ampliar el ventall de recursos financers. Però si sumem els que creuen que ajudaria a crear xarxa d'ESS i els que ho veurien positiu si hi hagués un ventall suficient de proveïdors i serveis obtenim un 26% de les respostes positives. És a dir, la manera de fer útil la moneda com a eina de finançament seria l'existència d'una xarxa d'entitats ESS prou gran que l'utilitzessin i l'acceptessin com a forma de pagament.



Pel que fa a les respostes negatives, per enèsima vegada ens trobem majoritàriament amb la manca de coneixements i informació (28%) o de cultura monetària (2%)

Conclusions

Posats a resumir les claus del resultat de l'enquesta ens trobem amb alguns punts molt clars que s'han de destacar.

1. L'economia social tendeix a l'autofinançament. Això és alhora un reforç important per a la seva resiliència a les crisis del sistema i un handicap important per afrontar processos de creixement o desenvolupament sostingut.
2. L'ús que les entitats fan de la Banca ètica és encara escàs i no supera les xifres d'ús de la banca tradicional.
3. El coneixement de les monedes complementàries que tenen les entitats que han contestat al qüestionari és escàs i tot just supera el 50%. I l'ús que en fan aquelles que les coneixen és força testimonial.
4. El coneixement real del que són les monedes complementàries és molt baix i de vegades es redueix a l'ús a fires i trobades puntuals, que no reflecteix la realitat econòmica de les MC existents.
5. Aquest desconeixement és encara més greu si tenim present que l'enquesta s'ha fet entre entitat d'ESS, que per principi haurien de ser més proclius a l'ús de sistemes de pagament complementaris.
6. La MC és vista com un impuls tant per a l'economia i el comerç local com per a les pròpies entitats però difícilment se'n contempla l'ús com a font de finançament de projectes d'ESS.

Podem dir doncs que encara hi ha molta feina a fer per part de les monedes existents a difondre, informar i fer pedagogia del que són i el que poden aportar al circuit de l'Economia social i solidària (i a la resta de l'economia en general) per a que realment siguin vistes com una eina d'enfortiment.

Ara per ara, les pròpies entitats financeres de caràcter ètic es miren amb reticència les monedes complementàries. Compartint taules de treball en aquest projecte amb entitats de banca i/o finançament ètic com Coop57, la Fundació Seira o Fiare, la realitat és que contemplen tot el món de les monedes socials i locals amb un cert escepticisme.

El resultat de tot plegat és que el món de les monedes complementàries i el de les entitats d'ESS, tot i està tant intrínsecament lligades no treballen prou conjuntament per avançar cap a una economia més social i responsable. I això és degut, sobretot a la manca d'informació i coneixement per part de les entitats.

La Moneda

Una mica d'història

La moneda és un element propi de totes les cultures històriques. Tant aviat com l'home comença a comerciar i intercanviar productes, sorgeix la necessitat de simplificar el troc entre mercaderies de difícil moviment. Pot ser relativament simple transportar 1 kg. d'or, però no ho és tant fer el transport de 1.000 bous. Per tant, a mesura que la especialització del treball i el comerç s'estabilitzen i es consoliden apareix la necessitat de dotar-se d'un mitjà de canvi fàcilment transportable i d'un valor clarament quantificable.

Les primeres monedes de les que es té constància sorgeixen a Lídia, un regne situat a l'actual Turquia als voltants de l'any 650 a.C. La moneda lídia aviat es va difondre per tot Àsia Menor i la península grega. Com a simple curiositat, un dels reis més famosos de Lídia, Cressus, encara avui en dia s'identifica amb aquell que posseeix un gran riquesa.

L'aparició de la moneda va suposar una autèntica revolució i ben aviat es van convertir en l'eina fonamental per a l'aflorent del comerç al Mediterrani. Fenicis i grecs en van fer un bon ús i van facilitar-ne la difusió a través de les seves xarxes comercials que arribaven fins a l'illa de Bretanya, més enllà de les Columnes d'Hèrcules.



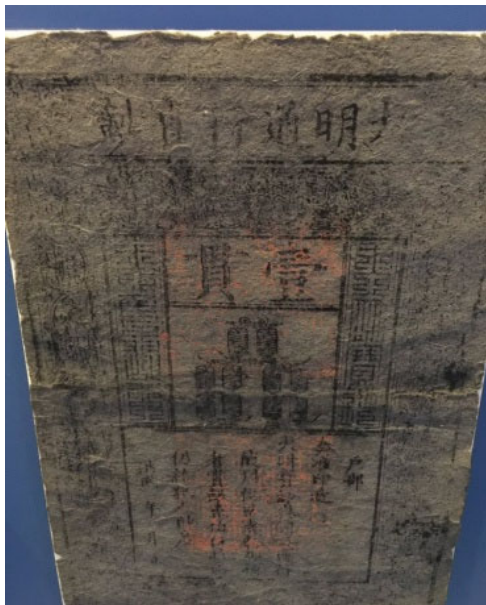
Un Darius d'or, la primera moneda amb l'efígie d'un rei. Font: Wikimedia.

Ben aviat també, el poder polític va copsar la força de la nova eina d'intercanvi. Les cares dels reis comencen a ser presents en l'encunyament de les monedes, com a forma de prestigi del poder reial. Els aquemènides, conqueridors de Lídia, van ser els primers en afegir l'efígie del rei Darius a les noves monedes encunyades.

Durant els primers segles, les monedes estaven encunyades en metall, i el seu valor real tendia a ser el del metall en que estaven elaborades. No obstant, la confiança que despertaven aquestes monedes davant el perill de la falsificació, el deteriorament o la pèrdua de valor depenia molts cops de la que generaven aquells que l'havien encunyat. Sense anar més lluny, durant l'Alta Edat Mitjana, a la Península Ibèrica, les monedes àrabs eren de circulació habitual i acceptades a tot arreu perquè generaven més confiança que les encunyades entre els propis regnes cristians.

La facilitat de conservació i emmagatzematge i el fet que estaven elaborades amb metalls preciosos (or, plata, etc.) va fer que l'acaparament de moneda es convertís en una forma d'acumulació de capital. Així, la moneda passava a ser una forma d'emmagatzemar riquesa alhora que un sistema

de pagament i intercanvi. Això va provocar, no obstant, que en certs períodes històrics d'incertesa política i econòmica, l'acaparament acabés provocant escassetat de moneda circulant, generant dificultats en les transaccions comercials.



Primer paper moneda imprès a la Xina. Font: Museum on the Mound.

Va ser a la Xina a partir del s. IX i a Europa a partir del segle XVI, amb l'aparició del paper moneda, on el valor real de la unitat de compte es basa ja plenament en la confiança de les entitats proto-bancàries que els emeten, recolzades en els dipòsits en moneda que tenen els seus clients. Amb l'arribada de l'or i la plata d'Amèrica i la revolució dels preus del s. XVI, la necessitat de comptar amb formes d'intercanvi més elaborades creix i apareixen figures de caire modern com la lletra de canvi, el pagaré, etc...

En principi l'encunyament de moneda està en mans privades o semi-privades, gens estrany si tenim present la diversitat de poders locals, regionals o proto-estats que ens trobem a l'Europa de l'Edat Mitjana. Tanmateix, la centralització i la concentració de poder dels Estats Autoritaris que donaran peu a l'absolutisme farà que l'encunyament resti cada cop més centralitzat, en mans dels nous estats en consolidació.

A més, l'augment del volum d'intercanvis a nivell nacional i internacional va provocar que la quantitat de moneda emesa augmentés de forma considerable, generant dificultats a alguns estats per mantenir la credibilitat i fortalesa de les pròpies monedes. En aquest sentit, els estats centralitzats acaben substituint el valor metal·lífer de la moneda única i exclusivament per la seva pròpia consistència i riquesa com a país.

Per combatre el frau i assegurar la fortalesa del sistema monetari, durant el s. XVIII s'elabora el sistema monetari del patró or, que suposava que la moneda circulant (majoritàriament ja en paper) estava consolidada per la convertibilitat que tenia en or, acumulat pels bancs centrals dels respectius països. Això implicava que qualsevol persona podia sol·licitar la conversió en or del paper moneda que posseïa. Aquest sistema, ideat pel filòsof anglès David Hume va funcionar durant tot el s. XIX. Tanmateix, la crisi d'endeutament dels estats generada per la Primera Guerra Mundial els va obligar a emetre més paper moneda del que podien recolzar en or. La posterior crisi del 29 va acabar de rematar el sistema del patró or.

A la conferència de Bretton Woods, el 1944, es va posar la base per a un nou sistema de pagaments internacional, on el dolar passava a ser la moneda de referència i els EEUU es

comprometien a recolzar en or a la seva Reserva Federal tota la moneda que posessin en circulació. La resta de monedes basarien la seva fortalesa en el canvi establert amb el dolar nord-americà. Aquest sistema, inspirat per l'economista britànic John Maynard Keynes va ser el que va estar en vigor durant tota la postguerra, suposant un dels períodes històrics de creixement econòmic més sostingut.

Tanmateix, l'any 1971, davant l'augment alarmant del dèficit comercial dels Estats Units i l'allau de despeses generades per la Guerra del Vietnam, els EEUU van abandonar definitivament la convertibilitat del dolar en or, passant a ser una moneda "fiat", és a dir, una moneda sense valor intrínsec i basada únicament en la confiança que li genera el fet de ser la moneda oficial de l'estat.

Què és realment una moneda

A partir de la seva funció fonamental, la moneda presenta tres aspectes fonamentals:

- És *unitat de compte* per facilitar la valoració dels productes o serveis i els càlculs econòmics.
- És *mitjà de pagament* i canvi per excel·lència, com a sistema per facilitar l'intercanvi i les transaccions comercials.
- És *dipòsit de valor* que permet l'acumulació de capital monetari de forma simple.

No sempre una mateixa moneda ha servit per a tots tres usos. Com hem comentat abans, històricament el ventall de monedes en vigor era molt més ampli i, per exemple, les monedes en or, de gran valor, tenien més aviat el caràcter de dipòsit (guardar poder adquisitiu per al futur) que no pas com a unitat de compte o mitjà de pagament en el dia a dia.

Actualment, però, la tendència a la unificació monetària fa que una sola moneda concentri tots tres usos en una sola moneda, en el nostre cas l'euro. Com ja hem comentat en l'apartat anterior, el sistema monetari no sempre ha estat tant simplificat i centralitzat com avui en dia. Històricament, els períodes amb un govern central fort han vist com l'encunyament de moneda es convertia en símbol del poder de l'estat i, per tant, es mirava d'eliminar l'existència d'altres mitjans d'intercanvi. En canvi, quan aquest poder s'afeblia, els petits poders locals tendien a encunyar el seu propi sistema de pagament.

A més, fins ben entrada l'Edat Moderna, el troc i el pagament en espècies continuaven profundament arrelats en una Europa fonamentalment agrària, i amb permanent escassetat de moneda en circulació. És a partir de la revolució dels preus del s. XVI, amb l'arribada de l'or i la plata americans, que els intercanvis monetaris s'acaben imposant lentament en l'economia del món occidental.

Els nous estats sorgits de la revolució industrial i el liberalisme tendiran de forma unívoca a la centralització i el control dels mitjans d'intercanvi, retallant les autonomies locals i posant sota control de la Hisenda estatal, sempre necessitada de fons, tots els recursos econòmics del país. En aquest sentit, l'aparició dels anomenats Bancs Centrals (el primer va ser el suec, l'any 1668) van ser la base per a un sistema monetari modern i altament centralitzat.

Durant la segona meitat del s. XX i el que portem d'aquest segle, sorgeixen arreu del món iniciatives que volen trencar el monopoli de la moneda de curs legal en alguna de les tres funcions abans esmentades.

Per una part tindríem l'existència de mitjans de pagament alternatius al diner de curs legal. Alguns ja formen part de la nostra vida quotidiana com les targetes de crèdit i d'altres mica a mica es van

introduint amb la finalitat oficial de fer “més fàcil” la vida diària de les persones: sistemes de pagament per mòbil, etc...

Ja entrats en el s. XXI ens trobem amb un nou cas facilitat per l'aparició de la nova economia digital. És el cas de les criptomonedes, nascudes sovint amb voluntat especulativa, i que s'han convertit amb el temps en una nova forma de dipòsit de valor. Això si, sotmeses a una inestabilitat molt marcada, característica d'aquest tipus monetari.

La darrera etapa s'està caracteritzant per la pretensió de les grans multinacionals de la comunicació i internet com ara Facebook de “encunyar” la seva pròpia moneda electrònica, convertint les plataformes de xarxes socials en una mena de “bancs emissors virtuals”.

Tot plegat és força inquietant, sobretot si tenim en compte que moltes d'aquestes multinacionals i plataformes digitals s'emparen en la immaterialitat dels seus negocis virtuals per “escapolir-se” cada cop més del control dels estats mentre que, contràriament, a través de les xarxes i els nous algoritmes, obtenen un progressiu control sobre la vida de les persones, més enllà del que seria raonable.

Altres formes d'intercanvi són possibles

I és molts cops des dels propis poders locals i des de la societat de base on sorgeixen les resistències a aquest nou model centralitzat. La monetització absoluta de l'economia afavoreix l'especulació monetària i l'acumulació i això perjudica la salut de les economies locals i de petita escala.

La recerca d'alternatives al sistema monetari legal i controlat per l'estat ha estat una constant de la història. La pervivència del troc a les comunitats rurals, per exemple, ha arribat pràcticament fins als nostres dies, tot i la pressió d'una economia profundament monetitzada.

La necessitat de facilitar l'intercanvi ha generat l'aparició de monedes alternatives sorgides de diferents experiències històriques. Per posar un exemple prou arrelat a casa nostra i vinculat a l'ESS, les cooperatives catalanes, fins a l'any 1939 van encunyar sovint moneda pròpia per facilitar operacions internes de compra-venda, finançament o crèdit pels seus associats. El valor de les monedes interiors era garantit per la pròpia cooperativa emissora, que així podia realitzar operacions, relativament al marge de les fluctuacions del valor monetari oficial, simplificar la comptabilitat i ajudar als socis en èpoques de carestia. Les monedes podien ser de metall, però també de plàstic, cartró o paper. Entre 1850 i 1950 hi ha registrades més de 2.150 monedes interiors o

complementàries, la majoria de cooperatives i sindicats agrícoles. En molts casos, aquestes monedes eren considerades com una veritable moneda local d'on es trobava la cooperativa.”¹

És a partir de finals del segle XX, en un entorn de virtualització i privatització dels intercanvis monetaris, i encara més, amb la presència cada cop més important de criptomonedes nascudes amb caràcter plenament especulatiu, que reapareix amb força la voluntat dels agents socials de mantenir el control de les formes de pagament que sustenten les relacions econòmiques de la nostra societat. Unes formes de pagament basades en l'intercanvi just, en el suport al comerç de proximitat i en el desenvolupament de les economies locals.

Sorgeixen arreu del món, i especialment a Europa, diferents assajos de monedes complementàries i/o alternatives que pretenen potenciar formes de pagament més democràtiques i fomentar un desenvolupament econòmic sostenible i basat en la solidaritat i el benefici social de les economies locals i regionals.

Una moneda o moltes?

Les crisis cícliques del capitalisme, amb les seves seqüeles d'atur, carestia i fam generaven periòdicament una reducció en el diner en circulació, afectant especialment a les classes més pobres de la societat. Com a conseqüència d'una d'aquestes crisis, la de 1929, a Europa van aparèixer tot un seguit de monedes d'àmbit local, destinades a finançar petits projectes i a dotar de liquiditat aquelles persones més sèriament afectades pels efectes de la crisi.

Per entendre aquest revifament de les monedes locals, és imprescindible parlar de la figura del pensador Silvio Gesell. Emprenedor, comerciant i economista autodidacta, les seves obres “*Die Reformation des Münzwesens als Brücke zum sozialen Staat*” (La reforma del sistema monetari com a pont cap a l'estat del benestar) i, sobretot amb “*Die natürliche Wirtschaftsordnung*” (L'ordre econòmic natural) van posar les bases de sistemes monetaris alternatius arreu del món occidental. Moltes de les seves aportacions van ser recollides després per l'economista anglès John Maynard Keynes en la seva teoria econòmica.

La teoria de Gesell, que recollia conceptes com l'oxidació de la moneda o la lliure difusió de sistemes monetaris, està en la base de les monedes sorgides dins del món cultural alemany durant els anys 30, per fer front a l'hiperdevaluació i la crisi monetària. Així el Wörgl austríac, el Wara alemany o el Wir suïss, que continua existint avui en dia i que té una periodicitat cíclica molt marcada: en els períodes econòmics depressius n'augmenta l'ús i la demanda i en els períodes de creixement

¹ El Museu d'Història de Catalunya conté una bona mostra d'aquestes monedes, recollides en l'exposició “Catalunya, Terra Cooperativa”

es manté en estat més latent. Tanmateix manté un volum de més de 60.000 usuaris i un circulant de més de 44 milions de Wir.

A finals del s. XX i principis del XXI es produeix un aflorament de monedes socials i complementàries arreu del món. Impulsades per moviments com l'economia del bé comú, la lliure economia o la economia col·laborativa, sorgeixen diferents sistemes d'intercanvi, basats en xarxes internacionals com ara els CES (*Community Exchange Systems*) o sistemes d'intercanvi comunitari o bé els LETS (*Local Exchange Trading Systems*) o sistemes d'intercanvi comercial local. Tots aquests mètodes tendeixen a dotar a la societat de mitjans d'intercanvi de caràcter comunitari, normalment restringits a un espai local o regional i que afavoreixen l'economia col·laborativa i sense ànim de lucre.

Bancs de temps, sistemes de crèdit mutu, etc. han proliferat com experiències més o menys reeixides durant aquests anys, amb objectius i característiques ben diferenciades però amb alguns objectius compartits:

- ✓ Potenciar l'economia local/regional dels territoris on s'implantaven.
- ✓ Facilitar el finançament de projectes que difícilment trobarien sortida a través dels sistemes crediticis tradicionals
- ✓ Apoderar les persones dotant-les de control sobre els mitjans de pagament i intercanvi que utilitzen.

Sense ser exhaustius, podríem destacar algunes d'aquestes experiències reeixides:



El Bristol Pound: moneda de la ciutat de Bristol, que compta amb el suport del propi consistori amb la voluntat d'estimular l'economia local aprofitant l'efecte multiplicador alhora que permet reduir l'ús d'energies contaminants donat que afavoreix el consum de proximitat. Aquesta moneda local és famosa també perquè permet als seus usuaris el pagament de bona part dels impostos locals amb Bristol Pounds. Com a exemplificació del compromís del municipi amb la moneda, l'alcalde que li va donar suport, George Ferguson, cobrava una part important del seu salari en Bristol Pounds. Es calcula que hi ha (xifres de l'any 2015) uns 800 negocis i més de 4.000 usuaris que utilitzen de forma habitual aquesta moneda, i que circulen aproximadament uns 800.000 Bristol Pounds per la ciutat. La moneda manté la paritat amb l'euro i permet alhora finançar a interès 0 petits projectes de desenvolupament i emprenedoria que afavoreixin l'economia local.



El Chiemgauer: una moneda sorgida l'any 2003 a partir d'un treball de classe de Christian Gelleri, professor d'institut de la regió del llac Chiem, a Baviera. Aquesta moneda, inspirada parcialment en les teories de Silvio Gesell, pretén fomentar el comerç local i de proximitat, apoderar la gent en el domini sobre el funcionament del sistema monetari i alhora augmentar la solidaritat i les relacions interpersonals. Igualment, per evitar l'acumulació de moneda, practica l'oxidació monetària: cada tres mesos, la moneda perd un 2% del seu valor, la qual cosa ajuda a incentivar-ne l'ús i la recirculació. Actualment està implantada per l'est del Land de Baviera, amb més de 4.000 usuaris, 650 negocis implicats i prop de 800.000 chiemgauers en circulació (xifres de 2015). Des de 2007, funciona també una cooperativa de crèdit anomenada REGIOS, on els usuaris poden dipositar a 0 interès els chiemgauers que no utilitzen i amb els quals es generen microcrèdits per a projectes de desenvolupament local.



El Berkshare: moneda local sorgida l'any 2006 a la regió de Berkshire, a l'estat de Massachusetts dels Estats Units. El seu objectiu es fomentar la recirculació monetària dins del territori així com ajudar a millorar els resultats del petit comerç. Igualment aspira a potenciar el consum de Km. 0 i evitar la volatilitat de l'economia americana en els darrers anys. Compta amb uns 400 negocis involucrats i amb 130.000 Bk en circulació (xifres de 2016). La moneda compta amb l'assessorament de la *Schumacher Center for a New Economics*.



El Sardex: és un sistema de crèdit mutu creat l'any 2009, pensat especialment per solucionar els problemes de liquiditat i accés al crèdit de les petites i mitjanes empreses de l'illa de Sardenya, a Itàlia. Parteix del principi que són precisament les pimes les que més aporten a l'economia local i a la creació d'ocupació. A través d'aquesta xarxa, les empreses poden obtenir crèdit des de 600 fins 6500 sardex a l'any, en funció del tamany i els resultats de l'empresa. Hi participen més de 3.900 empreses, generant més de 400.000 transaccions. Des de l'any 2010, prop de 2.200 treballadors cobren també el seu salari parcialment en sardex.

En resum, ens trobem amb un panorama molt complex i dispar, amb la presència d'un gran boom de monedes complementàries. Tot i que recollir una xifra realista seria força complicat, alguns estudis, com ara els de Bernard Lietaer parlaven de més de 5.000 monedes en funcionament, la major part a Europa i Amèrica. Malgrat que algunes d'aquestes monedes tenen de vegades poc recorregut, d'altres ja hem vist que poden arribar a consolidar-se en el temps fins al punt d'oferir l'oportunitat de crear un circuit real de monedes alternatives a les de curs legal i control estatal.

Sistema monetari a Catalunya

Una mica de metodologia

Quan vam enfocar aquest projecte vam realitzar un intens treball de recerca sobre sistemes monetaris i sobre la situació concreta del nostre país. Alhora vam fer recerca de materials i estudis que ens ajudessin a entendre millor el camp de treball a que ens enfrontàvem. El punt de partida d'aquests estudis, realitzats fa relativament poc, (el darrer era de 2018) parlaven d'una situació molt positiva: fins a 37 monedes en funcionament arreu de Catalunya.

Tanmateix, en el moment en que vam iniciar el treball de camp, la realitat es va anar concentrant de forma precisa sobre un nombre molt més reduït de monedes.

Ens vam trobar amb realitats molt diferents, totes elles amb una finalitat social que pretenia que el sistema de pagament i intercanvi entre persones no estiguessin sotmesos a l'especulació i el control per poders aliens a la pròpia ciutadania. A partir dels anys de la crisi, i com a resposta en bona part a les limitacions en l'accés al crèdit i la pèrdua de confiança en el sistema monetari a nivell internacional, van proliferar arreu de Catalunya tot tipus d'experiències que pretenien oferir alternatives a la ciutadania.

Sistemes de crèdit mutu, monedes locals, monedes socials, bancs de temps, etc... van sorgir arreu del país amb força, per aportar noves maneres d'entendre l'economia des de la proximitat i afavorint les economies d'escala.

Segons l'economista belga Bernard Lietaer, per monedes complementàries entenem "sistemes monetaris creats al marge dels diners oficials d'un país i que fomenten tant la realització de projectes econòmics, socials i mediambientals de caràcter regional com la posada en valor d'actius i recursos que no es troben en els cercles o circuits ordinaris d'intercanvi com a conseqüència de l'escassetat de la moneda oficial"²

El primer que vam haver de fer és centrar l'objecte del present estudi, i aquí va sorgir el dubte: de què parlem quan parlem de moneda complementària? Podem considerar un banc de temps una moneda complementària? Qualifiquem com a complementàries aquelles monedes que en realitat aspiren a ser realment alternatives al model monetari general? Quan es pot considerar que una moneda complementària és un projecte realment arrelat al territori i no únicament un projecte d'un grup molt reduït de persones sense impacte real en l'economia dels seus municipis i/o comarques?

Per poder definir realment aquests aspectes, vam realitzar tot un seguit d'entrevistes amb alguns dels teòrics més destacats sobre el món de la moneda complementària a casa nostra. És d'agrair

² Recollit a Corrons, August: "Monedes complementàries com a eina de desenvolupament local", 2018, pàg. 5

també la seva absoluta col·laboració, donat que immediatament es van posar a la nostra disposició i ens van ajudar a treure l'entrellat de la qüestió.

Durant aquesta fase vam entrevistar a:

- August Corrons, prof. d'Economia aplicada de la UOC i expert en temes de moneda complementària.
- Susana Martín, membre de Novact i de l'equip impulsor del REC, economista i experta en moneda complementària.
- Josefina Altés, activista social, impulsora i difusora de molts dels Bancs de Temps que hi ha actualment a Catalunya.
- Jordi Flores, economista, gestor de l'Ecoarxa de Tarragona i de la seva moneda i alhora impulsor del faircoin a Catalunya sud.
- Lluís Muns, economista i soci fundador de Learning by Doing. Actualment està a càrrec del desenvolupament i consolidació de la grama de Santa Coloma.
- Julio Gisbert, economista i teòric de les monedes complementàries i els bancs de temps.

De totes aquestes entrevistes, van sorgir algunes idees clares: tot i que el concepte “moneda complementària” és prou ampli, per acotar realment l'abast del nostre treball i limitar-nos a allò que realment pot, d'una manera clara, ajudar a l'enfortiment de l'Economia Social i Solidària a casa nostra, calia limitar-nos a aquells sistemes que impliquin realment la possibilitat de l'intercanvi i el pagament de productes i serveis entre entitats i persones.

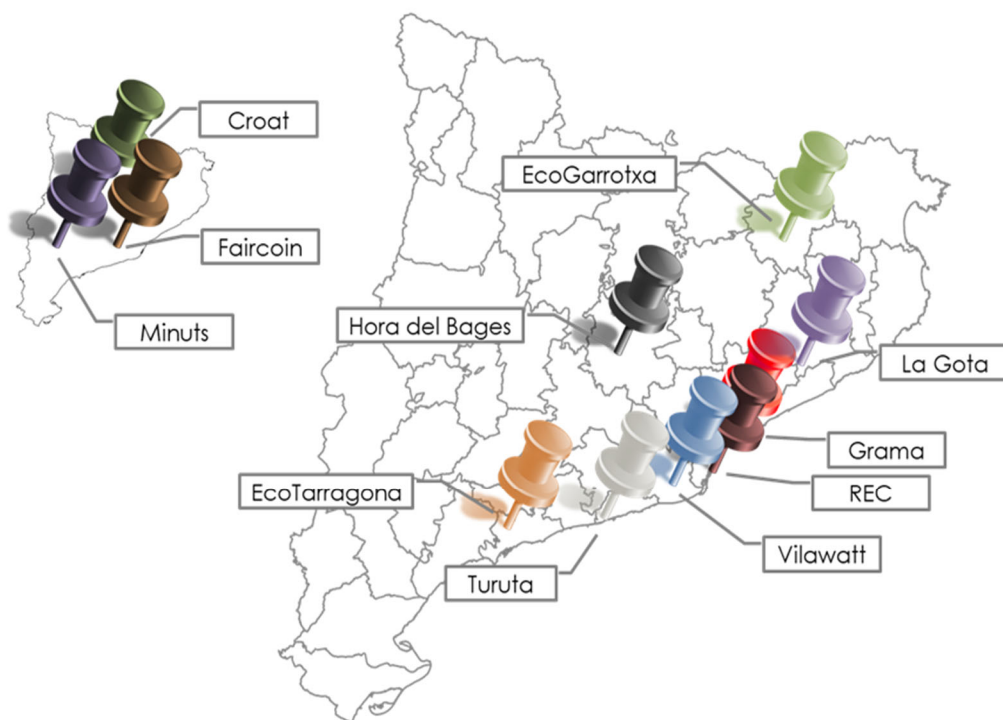
- 1) Recollir exclusivament aquelles monedes complementàries que comptessin amb una implantació real sobre el territori realment quantificable i una massa crítica d'usuaris numèricament apreciable: una moneda amb 3 usuaris no es pot considerar real.
- 2) Descartar per aquest treball els bancs de temps. En això hi havia diversitat d'opinions. Segons Josefina Altés: tot i la seva naturalesa plenament transformadora, és molt difícil vincular un banc de temps amb sistemes, per exemple, de finançament de projectes d'ESS. Tanmateix d'altres experts, com ara Julio Gisbert, defensen la “monetització del temps” com a divisa social. L'opció final que vam adoptar va ser no contemplar-los per aquest estudi.
- 3) Agrupar totes les monedes sota el concepte més genèric de tots, el de moneda complementària, donat que és la que més clarament recull tots els tipus dels quals tenim constància: moneda social, moneda local, moneda ciutadana, criptomonedes, etc.
- 4) Recollir en l'estudi aquells projectes que, tot i que no estiguin plenament en funcionament, reuneixin les característiques pròpies d'una moneda complementària i estiguin a punt d'iniciar la seva implementació, com és el cas del vilawatt.

Un cop establertes aquestes quatre bases, el següent pas va ser posar-nos en contacte amb els gestors de les diferents monedes, sempre que fos possible mitjançant entrevista personal i recollir les dades bàsiques de cadascuna de les monedes que complien els quatre requisits. Per a això vam elaborar una fitxa resum de les dades necessàries per poder copsar la implementació real i l'evolució de cadascuna de les monedes recollides en el mapeig.

L'eclosió de la moneda social i local a Catalunya

L'aparició de monedes complementàries de caràcter social a Catalunya, a la recerca d'aportar a la societat sistemes de pagament independents va veure un autèntic boom cap a l'any 2009.

En plena crisi econòmica, van sorgir tot un seguit d'iniciatives que pretenien apoderar la ciutadania amb formes de pagament pròpies i no regides pel mercat. Van sorgir iniciatives a Vilanova i la Geltrú, a Girona, a Manresa, a la Garrotxa, a Tarragona, al Montseny, etc. Moltes d'aquestes noves monedes estaven agrupades sota el paraigües de la Cooperativa Integral Catalana que va promocionar la creació d'una xarxa de monedes socials arreu de Catalunya, vinculades a les Ecoxarxes i organitzades a través del sistema Integralces. D'altres sorgien a partir de l'impuls de grups de ciutadans com és el cas de la turuta de Vilanova i d'altres suposaven la implantació a Catalunya d'experiències reeixides a d'altres països, com ara el RES de Girona.



Tanmateix, no totes les experiències van poder tirar endavant. De la xarxa de monedes agrupades a l'entorn de la Integralces, actualment només es poden considerar plenament en funcionament 4 d'elles: l'hora del Bages, el trok de la Garrotxa, l'eco Tarragona, la gota del Baix Montseny. Per altra part continuen en funcionament també dues monedes sorgides de l'impuls de grups socials com són la turuta de Vilanova i la Geltrú, que porta ja 9 anys en funcionament, i els minuts, que tot i que reuneix moltes de les característiques d'un Banc de Temps, el fet que permeti adquirir productes i serveis fa que hagi estat inclòs en aquest estudi.

Per una altra part, tenim les monedes sorgides en els darrers anys a través de l'impuls d'entitats municipals: és el cas de la grama de Santa Coloma de Gramanet, el REC de Barcelona i el vilawatt de Viladecans que està en la darrera fase de posada en circulació. Com a coincidència, totes elles han comptat en el seu desplegament amb l'aportació de fons europeus que han facilitat la posada en marxa de les respectives monedes.

Finalment, tenim les criptomonedes d'aplicació en l'àmbit català: es tractaria del faircoin, una criptomoneda de caràcter social i d'àmbit mundial però que té uns punts d'aplicació directa i un fort arrelament a Catalunya, i el croat, criptomoneda estrictament catalana que té un recorregut més curt en el temps.

Analitzem-les ara una per una:

Nom: turuta

Àmbit: Vilanova i la Geltrú

Any de posada en circulació: 2010

Entitat gestora: Associació ECOL3VNG

Canvi €/Turuta: paritat

Pàg. Web: www.turuta.cat

Mitjans humans: Treball voluntari

Mitjans materials: Espai cedit per l'Ajuntament

Sistema operatiu: Plataforma digital Cyclos



Aquesta moneda de crèdit mutu cooperatiu sorgeix a partir de l'impuls ciutadà a Vilanova i la Geltrú i és gestionada des del 2011 per ECOL3VNG. S'adquireix per compra o per dedicació a projectes socials, amb el bescanvi 1h. =10 turutes. S'utilitza per intercanviar bens i serveis. Les persones són el valor central de la moneda. La seva aportació a la societat es veu recompensada en turutes que, alhora generen recirculació monetària dins del municipi. La plataforma que gestiona i impulsa la moneda pretén assolir els següents objectius:

- ✓ Seguir creixent de manera que cada vegada a Vilanova quedi més clar que la producció local la podem obtenir amb les turutes i la producció global que no podem produir a Vilanova la podem aconseguir amb euros.
- ✓ Aconseguir una major implicació de l'Ajuntament, donat que la turuta és una eina de reforçament de l'economia circular dins del municipi. Actualment el municipi col·labora cedint espai o bé acceptant part de les taxes municipals en turutes.
- ✓ A llarg termini, volem aconseguir que arreu es vagin posant en marxa models més o menys similars d'Economia Col·laborativa i no especulativa a través de la "Glocalització". En aquest sentit, la turuta segueix els objectius de la Carta de la Terra. (https://www.terra.org/data/cartaterra_ca.pdf)

Usuaris actius: 399

Negocis inscrits: 47

Transaccions totals: 3.307

Transaccions 2018: 1.741

Volum total: 291.592, 68 turutes

Volum 2018: 35.580,63 turutes

Nom: EcoTarragona

Àmbit: Camp de Tarragona - Priorat

Any de posada en circulació: 2009

Entitat gestora: No n'hi ha. Assembleària

Canvi €: paritat

Pàg. Web: <https://blog.xarxaeco.org/>

Mitjans humans: Treball voluntari

Mitjans materials: Espai compartit

Sistema operatiu: Plataforma digital Intergralces



La moneda Eco va començar sent d'abast mundial. Es va donar gent d'alta des de Mèxic, Argentina, etc. Després va patir un recentrament i a partir del 2009, després d'una trobada de monedes a l'Alt Montseny es va començar a parlar d'Eco Xarxa. Des d'aleshores s'ha treballat a nivell comarcal, bio regional. S'adquireix per compra/venda, només en taula de canvi a través d'un sistema de crèdit mutu. L'eco és una moneda alternativa, no complementària. S'intenta que les entitats participant no treballin en percentatges a la factura, sinó decidir quina part de la producció es ven en € i quina en Ecos. S'assessora els usuaris en aquest sentit. Entre els seus objectius:

- ✓ Dinamització de la producció eco i el consum local de proximitat, artesanía, etc. Es té una visió relocalitzadora de l'economia. Per això es treballa amb eines que facilitin l'ús de la monedes social: fires, mercats, grups, etc.
- ✓ Crear una economia al servei de les persones i no a l'inrevés. Es dona suport a una economia ecològica, feminista i transformadora. L'objectiu final seria no haver de fer servir l'euro.
- ✓ Difondre i consolidar el sistema. Tanmateix el problema és sempre la manca de finançament. Si no suposés tant d'esforç personal, es podria fer millor. Les monedes socials estan tirant endavant perquè hi ha moltes persones profundament implicades. Aconseguir subvencions que ajudessin a la implantació i consolidació de la moneda seria un gran progrés.

Usuaris actius: 300

Negocis inscrits: 90

Transaccions totals: 9.894

Transaccions 2018: 963

Volum total: 333.021,30 Ecos

Volum 2018: 27.968,21 Ecos

Nom: hora del Bages

Àmbit: Bages

Any de posada en circulació: 2011

Entitat gestora: No n'hi ha. Assembleària

Canvi €: 1 hora= 10€

Pàg. Web: <https://ecoxarxadelbages.org/>

Mitjans humans: Treball voluntari

Mitjans materials: Espai compartit

Sistema operatiu: Plataforma digital Integralces



Integrada en el sistema de les Ecoxarxes com l'Eco Tarragona. Funciona com un sistema de crèdit mutu on un usuari es pot endeutar fins a un màxim de 50 hores per després compensar amb els productes o serveis que ofereix. Té implantació especialment al Bages però també té usuaris supracomarcals (Moianès, Berguedà). Disposa d'una gran oferta del sector primari que és el que li dona força. Entre els seus objectius hi ha:

- ✓ Dinamitzar una xarxa de sobirania econòmica local, connectant gent de la comarca i fomentant una xarxa d'intercanvi local i comarcal. La moneda és únicament una eina per a fomentar l'intercanvi.
- ✓ Buscar una major col·laboració amb l'Ajuntament de Manresa. De moment no estan gaire per la labor, tot i que són receptius al sistema com en el cas de Vilanova i la Geltrú.
- ✓ Actualment hi ha en marxa la creació d'un supermercat cooperatiu impulsat per membres de l'Ateneu col·laboratiu on es vol comptar amb la col·laboració de l'Ajuntament.
- ✓ S'estan fent crèdits en euros a partir de la compra en Hores. Actualment es disposa de 7.000€. El crèdit més gran que s'ha fet fins ara ha estat de 4.000€.

La dificultat més greu és la dedicació voluntària que suposa un esforç considerable. Això fa que el creixement sigui més lent, la qual cosa no és completament negativa ja que el fa més sostenible.

Usuaris actius: 309

Negocis inscrits: 50

Transaccions totals: 10.358

Transaccions 2018: sense dades

Volum total: 19.222,80 Hores

Volum 2018: 4.225 Hores

Nom: trok

Àmbit: Garrotxa

Any de posada en circulació: 2011

Entitat gestora: No n'hi ha. Assembleària

Canvi €: paritat

Pàg. Web: <http://ecoxarxagarrotxa.blogspot.com/>

Mitjans humans: Treball voluntari

Mitjans materials: Espai aliè

Sistema operatiu: Plataforma digital Intergralces



Integrada també en el sistema de les Ecoxarxes. El seu origen llunyà està en la Fira d'Intercanvi de Mieres. L'adquisició de moneda es fa mitjançant el crèdit mutu o bé ocasionalment amb la compra de moneda. Per evitar gent que obria comptes per no fer-los servir van posar com a condició per entrar a la xarxa la compra de 20 troks en euros o bé fer una venda al rebost. El seu àmbit és tota la comarca de la Garrotxa però estan oberts a l'intercanvi amb d'altres monedes socials sempre que s'accepti mútuament un protocol d'intercanvi. Està permès l'endeutament fins a 200 troks, sempre que s'ofereixin productes o serveis. El límit d'endeutament es pot ampliar sempre i quan ho aprovi l'assemblea. Entre els seus objectius tenim:

- ✓ Aconseguir prescindir totalment dels diners i tornar directament al troc com a forma d'intercanvi de productes i serveis. Tot i que encara està lluny aquest punt, es treballa per arribar-hi en algun moment.
- ✓ Participar en el màxim de fires i esdeveniments que s'organitzin per fer difusió de la moneda social. De vegades no es té més presència precisament per la dificultat que suposa que tot està basat en treball voluntari i és fluctuant.
- ✓ Disposen d'un rebost comunitari, Mas Les Mates, situat a Olot.
- ✓ Al desembre de 2018 van tenir un important repunt en les transaccions en moneda social, amb 403 transaccions i un moviment de 10.000 troks en un sol mes.

Usuaris actius: 176

Negocis inscrits: 75

Transaccions totals: 12.203

Transaccions 2018: 1.750 aprox.

Volum total: 262.172,65 troks

Volum 2018: 69.978 troks aprox.

Nom: gota

Àmbit: Baix Montseny

Any de posada en circulació: 2015

Entitat gestora: No n'hi ha. Assembleària

Canvi €: paritat

Pàg. Web: [Facebook \(de gota en gota\)](#)

Mitjans humans: Treball voluntari

Mitjans materials: Espai aliè

Sistema operatiu: Plataforma digital Integralces



La gota és una moneda social vinculada també a les Ecoxarxes. Nascuda al Baix Montseny a partir de l'experiència prèvia de l'ecoseny (una moneda d'implantació a la zona del Montseny que tot i créixer molt va acabar desapareixent.) Es genera moneda mitjançant el crèdit mutu. Entre els seus objectius contempla:

- ✓ Dinamitzar l'economia local, connectar gent de la comarca i fomentar una xarxa d'intercanvi alhora que posen en lloc rellevant la cura del medi ambient.
- ✓ Assolir un creixement orgànic, lent, que impliqui que tots els usuaris de la moneda es coneguin. Fins i tot s'ha plantejat, en cas de créixer massa, subdividir-se en dos grups diferents que emprin la mateixa moneda.
- ✓ Crear consciència de la importància que hi ha en fer un consum responsable a nivell global.
- ✓ Lluitar per un món més sostenible, rebutjant envasos de plàstic o tetrabriks.

Actualment, tenen un límit d'endeutament fixat en 150 gotes però que es pot modificar si així ho considera l'assemblea.

Usuaris actius: 39

Negocis inscrits: 39

Transaccions totals: sense dades

Transaccions 2018: 1.038

Volum total: 46.865,96 Gotes

Volum 2018: 16.964 Gotes



Nom: minuts

Àmbit: Catalunya

Any de posada en circulació: 2016

Entitat gestora: Assoc. Xarxa d'Economia Local de l'Alt Congost

Canvi €: paritat

Pág. Web: <http://www.minuts.cat>

Mitjans humans: Treball voluntari

Mitjans materials: Espai compartit

Sistema operatiu: Plataforma digital i sistema de copons

El cas dels minuts és el d'una moneda social “peculiar” a mig camí entre el banc de temps com a tal i la moneda social en tant que sistema de crèdit mutu. El seu model és el dels “*Tempo Time Credits*”. Fins i tot mantenen correspondència amb els Bancs de Temps del seu territori per fer intercanvi d'hores i minuts. L'adquisició de minuts es fa a través de la dedicació a projectes socials que afavoreixin la comunitat. La recompensa que s'obté és en minuts que permeten adquirir serveis, especialment relacionats amb el lleure i la cultura.

Tot i que funcionen amb una plataforma digital, el juny d'aquest any han llençat una moneda física sota la forma de copons (amb i sense codi únic o electrònic per activitat). Això ho farà més pràctic per la gent gran i que els puguin utilitzar en les activitats del catàleg i pagar amb minuts a les taquilles del museu, teatre, piscina, etc. Entre els seus objectius hi ha:

- ✓ Fomentar la participació ciutadana i la cohesió local i social.
- ✓ Posar en contacte diferents entitats ESS del territori perquè es coneguin i intercanviïn coneixements i bones pràctiques.

Actualment funcionen gràcies a subvencions i un 20% de finançament obtingut a través del *crowdfunding*.

Usuaris actius: 500, només uns 300 fan ús real dels minuts obtinguts

Negocis inscrits: 25

Transaccions totals: sense dades

Transaccions 2018: 328

Volum total: sense dades

Volum 2018: 39.120 minuts

(només 3.360 intercanviats)

Nom: grama

Àmbit: Santa Coloma de Gramanet

Any de posada en circulació: 2016

Entitat gestora: Aj. Sta. Coloma

/Learning By Doing /ACPP-Clickoin

Canvi €: paritat

Pág. Web: www.grama.cat

Mitjans humans: Gestió parcialment externalitzada

Mitjans materials: Espai compartit

Sistema operatiu: Plataforma digital Cyclos / Clickoin



La grama neix a partir del projecte europeu Digipay4growth que pretenia enfortir la cohesió econòmica i social a la Unió Europea corregint desequilibris interregionals. La moneda s'ha injectat en el circuit monetari a través de les subvencions municipals, parcialment pagades en gramas. A més, està en estudi, a partir de 2020 pagar també una part de la nòmina dels funcionaris que així ho acceptin en gramas. En el cas de Santa Coloma els objectius fonamentals són:

- ✓ Augmentar l'efecte multiplicador dels fluxos de caixa de l'Administració local, fent que es quedin i circulin dins del teixit econòmic del municipi.
- ✓ Incorporar un instrument que sigui catalitzador de l'acció i les dinàmiques en xarxa dels agents del territori: comerç, cooperatives, treballadors municipals, etc.
- ✓ A llarg terme, es pretén articular processos de compra pública responsable on la moneda vehiculi i sigui un element vinculat a temes ambientals, compra minorista, etc.

Per incentivar la recirculació, el canvi invers grama-euro està penalitzat si es fa en els primers 45 dies de circulació de la moneda. El gran repte actual de la moneda és consolidar-ne l'ús dins del municipi i establir una governança on s'impliquin els agents socials de la ciutat.

Usuaris actius: 750 (350 empreses, 150 associacions i 250 particulars)

Negocis inscrits: n/c.

Transaccions totals: 25.000 (aprx.)

Transaccions 2018: 10.886

Volum total: 2.500.000 gramas (aprx.)

Volum 2018: 782.728 gramas

Nom: REC

Àmbit: Barcelona (Eix Besòs)

Any de posada en circulació: 2018

Entitat gestora: Novact i Taula de Canvi

Canvi €: paritat

Pág. Web: <https://rec.barcelona/>

Mitjans humans: Gestió externalitzada

Mitjans materials: Espai propi

Sistema operatiu: sistema propi



El REC (Recurs econòmic ciutadà) és la moneda ciutadana de Barcelona. Tot i que és un projecte que ve d'anys enrere, l'oportunitat per al seu desplegament va ser a través del projecte europeu B-Mincome, que suposava la injecció d'una renda mínima d'inserció a 10 barris de Barcelona, a l'Eix Besòs, coneguts per presentar alguns dels índexs econòmics i socials més desfavorables de la ciutat. El pagament d'aquesta ajuda es feia parcialment en REC's, que després podien ser utilitzats en els comerços de proximitat del barri que havien acceptat treballar amb la nova moneda.

Els objectius del REC anaven en diferents sentits:

- ✓ Augmentar l'ingrés agregat a la zona d'implantació.
- ✓ Millorar els resultats econòmics del petit comerç dels 10 barris on s'ha desplegat.
- ✓ Apoderar la ciutadania enfortint les xarxes associatives i millorant la vida de veïns i veïnes.

A través de la injecció que ha suposat la Renda Mínima del B-Mincome, el REC s'ha establert ràpidament al territori base. El 31 d'octubre de 2019 està prevista la finalització del projecte europeu. A partir d'ara, el repte és implementar el desplegament del REC a la resta de la ciutat com a forma de fidelització del comerç de proximitat i per a millorar els resultats de les economies d'escala.

Usuaris actius: 488

Negocis inscrits: 172

Transaccions total: no correspon

Transaccions 2018: 16.000¹

Volum total: no correspon

Volum 2018: 244.000 Recs¹

1: Dades de setembre 2018 a febrer 2019

Nom: vilawatt

Àmbit: Viladecans

Any de posada en circulació: 2019

(prellançament juny 2019)

Entitat gestora: Aj. de Viladecans i Ubiquat

Canvi €: paritat

Pág. Web: <https://www.vilawatt.cat>

Mitjans humans: Gestió parcialment externalitzada

Mitjans materials: Espai propi

Sistema operatiu: Plataforma digital Cyclos 4.12



El projecte del vilawatt, que està en fase de desplegament a la ciutat de Viladecans, també compta amb suport de fonts europeus. En aquest cas, es tracta de la *Urban Innovation Actions*, que dona suport i finança parcialment el projecte. Es tracta d'un projecte que vincula l'eficiència i l'estalvi energètic amb la dinamització de l'economia local. L'obtenció de la moneda es fa fonamentalment a través de l'estalvi energètic dels ciutadans, que veuen recompensat aquest estalvi amb l'obtenció de vilawatts que poden bescanviar als comerços del municipi.

L'objectiu del projecte és:

- ✓ Crear un operador energètic local que actuarà com a comercialitzador d'energia i empresa de serveis energètics.
- ✓ Promoure renovacions energètiques integrals d'edificis per a la reducció de la despesa energètica.
- ✓ Potenciar l'economia local a través de la moneda.

Actualment estan en fase de tancament del sistema tecnològic per la connexió entre la moneda local i el diner electrònic, així com la redacció del protocol de funcionament de la moneda i la seva posterior aprovació per part de l'Ajuntament

Usuaris actius: 200 preinscrits

Negocis inscrits: 20 preinscrits

Transaccions total: no correspon

Volum total: no correspon

Transaccions 2018: no correspon

Volum 2018: no correspon



Nom: faircoin

Àmbit: Catalunya (Món)

Any de posada en circulació: 2014

Entitat gestora: FairCoop Cooperativa europea

Canvi : 1€=62,34FC (Preu Mercat variable) 1€=1,20FC (Preu oficial)

Pág. Web: <https://fair-coin.org/>

Mitjans humans: Voluntariat

Mitjans materials: Espai compartit

Sistema operatiu: Criptomoneda amb *blockchain*

El faircoin és una criptomoneda de caràcter social i d'abast mundial, però que treballa sobre el territori, comptant ara mateix amb 3 nodes locals actius a Catalunya. Es va aprofitar una moneda ja minada i que va ser "rescatada" el 2014 mitjançant una compra massiva. Així va sorgir el faircoin, com una moneda més ecològica i amb un algoritme nou que no beneficia a qui té més màquines o més estalvis. Es tracta de l'únic cas de criptomoneda democràtica. Hi ha 53 milions de faircoins en circulació arreu del món i se n'ha aturat la producció, excepte si l'assemblea mundial n'aproves una nova versió. Entre els seus objectius hi ha:

- ✓ Defensar una economia desobedient, ecològica, feminista i transformadora. És una moneda alternativa en tots els sentits.
- ✓ Fer una redistribució de recursos a nivell mundial.

Un dels problemes amb que es troba el faircoin és que el preu de mercat està molt per sota del preu d'assemblea i això genera falta de liquidat perquè tothom ve a demanar € a preu oficial.

Usuaris actius: Més de 5.000 a tot el món (més de 500 a Catalunya)

Negocis inscrits: 300 a tot el món (75 a Catalunya)

Transaccions total: no consta

Transaccions 2018: no consta

Volum total: no consta

Volum 2018: no consta

Nom: croat

Àmbit: Catalunya

Any de posada en circulació: 2017

Entitat gestora: Croat Community

Canvi : 1Croat= 0.00097€ (Preu Mercat variable)

Pág. Web: <https://croat.community>

Mitjans humans: Voluntariat

Mitjans materials: Espai aliè

Sistema operatiu: Criptomoneda amb *blockchain*

El croat, criptomoneda catalana és una *altcoin* específicament catalana. Croat Community sorgeix d'un grup de Telegram de gent disposada a acollir la moneda i animada a implementar-la, però sense cap estructura jurídica. Actualment compten amb un equip tècnic que està treballant en una estratègia d'introducció al mercat que elabora un llibre blanc i un pla de negoci per a la moneda. Tot i que no es pot considerar moneda social, ni parteix d'aquesta base, han desenvolupat projectes de RSC com ara donacions a l'Hospital d'Oncologia i Hematologia de Manresa o al programa "*No em canviïs la llengua*".

Entre els objectius de la moneda hi ha:

- ✓ Fer pedagogia sobre el món de les criptomonedes perquè hi ha falta de coneixement del que significa per part del públic i això és una barrera d'introducció al mercat.
- ✓ Fomentar el petit comerç i de proximitat.
- ✓

Usuaris actius: No disponible

Negocis inscrits: No disponible

Transaccions total: no consta

Transaccions 2018: no consta

Volum total: no consta

Volum 2018: 25.000 croats (apr.)

Una foto fixe de la situació real

Tenim, doncs, una imatge de la realitat monetària actual a Catalunya:

- 6 monedes socials sorgides per impuls ciutadà arreu del país, la majoria vinculades a les Ecoxarxes, que porten ja uns quants anys funcionant i que estan en procés de consolidació en els seus respectius territoris
- 3 monedes locals sorgides més recentment, a partir de la iniciativa municipal amb diferents objectius però que tenen en comú l'intent de potenciar el comerç de proximitat i les economies locals.
- 2 criptomonedes de diferents característiques: una d'abast mundial però amb trets que fan que se la pugui considerar moneda social, i una altra d'implantació exclusivament catalana i sense aquest component social.

Tot i que el resultat final de l'estudi no és tan generós com les xifres de partida amb les quals vam iniciar aquest projecte, sens dubte recull una realitat arrelada, que gaudeix de bona salut i que té encara moltes possibilitats de consolidar-se en els propers anys.

Nogensmenys, el volum real de moviment monetari que generen aquestes monedes no és pas insignificant. I donada l'especial implantació que tenen en el món de l'ESS, és pot dir que l'existència de monedes complementàries ja és de per sí, un mètode d'enfortiment de l'ESS.

Les xifres finals són molt significatives. Sense anar més lluny, si analitzem les corresponents a l'any 2018, tenim els següents resultats:

	Núm. Transaccions	Volum Transaccions
Turuta	1.741	35.580,63
Eco Tarragona	963	27.968,21
Hora*		42.250,00
Trok	1.750	69.978,00
Gota	1.038	16.964,00
Minuts	328	39.120,00
Grama	10.886	782.728,50
REC**	16.000	244.000,00
Vilawatt	0	0,00
Faircoin	sd	sd
Croat	sd	sd
Total		1.258.589,34

*Aplicada la correcció 1Hora=10€ / **: Dades setembre18-febrer 19

Estem davant d'un moviment de circulació de relativa importància. Però l'impacte és molt més gran si tenim en compte que l'àmbit de repercussió està molt delimitat geogràficament. Cada moneda complementària funciona dins d'un teixit social molt concret. I en aquest àmbit l'impacte aconseguit és força important.

A més, l'impacte real a l'economia de cada zona és més elevat del que aporten aquestes xifres. Pensem per exemple que molts cops, el pagament de productes i serveis no es fa íntegrament en la moneda complementària sinó parcialment en euros. Si poguéssim afegir aquestes quantitats pagades en euros, molt més difícils de calcular, a un intercanvi realitzat en moneda local, el volum real i l'impacte econòmic generat serien molt més elevats.

És cert que les monedes que responen a la injecció de moneda per part d'un municipi, cas de la grama o el REC tenen un volum molt més important. En canvi, en el cas de les monedes de caràcter social es prima la creació de xarxa sobre el volum final de transaccions. Tanmateix, les mateixes monedes reconeixen que hi ha possibilitats de creixement de les xarxes que, malauradament es veu limitat per la manca de recursos que disposen per finançar la dedicació que això suposa, deixant tota la feina sobre les espatlles de la dedicació voluntària dels seus gestors.

La consolidació del treball en xarxa de les diferents monedes és una altra de les possibilitats d'enfortiment de l'economia social que es pot aconseguir. Durant tot aquest temps la relació entre les diferents monedes ha estat força important. Per exemple, s'han produït intercanvis entre les monedes de les ecoxarxes de forma normal. O bé l'Ajuntament de Barcelona i el de Santa Coloma de Gramanet tenen signat un Conveni de transferència de coneixement, col·laboració i "*Know How*".

A nivell tècnic, totes les xarxes vinculades a Integralces comparteixen sistema i app per fer les transaccions. O, un altre cas d'experiència compartida: la turuta de Vilanova, la grama de Santa Coloma i pròximament el vilawatt de Viladecans, comparteixen el sistema Cyclos.

S'han fet també projectes de col·laboració puntual entre diferents monedes, que no sempre han arribat a bon port per motius diversos. Però aquest és un apartat que s'ha de seguir treballant per aconseguir les màximes sinèrgies entre tots els actors implicats.

El finançament de projectes d'ESS en moneda complementària ja és una realitat. Normalment, els projectes finançats han estat dins de la pròpia xarxa per usuaris de la moneda i els imports emprats han estat poc importants. Segurament el finançament en comú d'aquests projectes podria ajudar a que les aportacions fossin d'una quantitat superior.

Aquest és un apartat cabdal de l'estudi perquè pensem que el finançament de projectes d'ESS amb moneda complementària no només permetria tirar endavant projectes amb un gran valor afegit sinó

que també aportarien un retorn important als comerços i empreses adscrits a una moneda en forma de compra dels seus productes i serveis.

Finalment, les diferents formes de creixement de les monedes locals i socials no han de ser barreres per mirar de trobar punts d'acord i col·laboració. En aquest sentit, mentre les monedes d'iniciativa ciutadana opten per un creixement més "orgànic", més lent, per evitar veure's superades per una augment sobtat en el volum d'usuaris, les monedes locals, a través de la injecció de moneda provinent dels pressupostos municipals permet un augment més ràpid de la massa monetària en circulació, cosa que requereix d'una dedicació més exclusiva per part de gestors i dinamitzadors de la moneda.

Segurament en la col·laboració público-privada, que permeti conjuguar aportació municipal i control ciutadà està el futur d'aquest tipus de monedes, que poden suposar una economia alternativa, arrelada i gens especulativa en època de canvi.

ESS i monedes complementàries

Taules de treball

A partir de les enquestes realitzades per via telemàtica, vam programar tot un seguit de taules de treball arreu del país per difondre la realitat del teixit de moneda complementària alhora que proposàvem a les entitats d'ESS de quina manera les monedes existents podien col·laborar en l'enfortiment de l'economia social al nostre territori.

Per poder desenvolupar aquest treball vam contactar amb els diferents Ateneus Cooperatius que hi ha al nostre territori per organitzar les taules de treball que reunissin a entitats d'ESS interessades en el tema i, allà on n'hi havia, les monedes complementàries actualment en funcionament.

Durant els mesos de maig, juny, juliol, setembre i octubre vam programar un total de 16 taules de treball distribuïdes arreu del territori i abraçant els 8 àmbits d'actuació que recollia el projecte.

El calendari va ser el següent:

05/06/2019 Taula de treball Vilanova i la Geltrú (Regió Penedès)
25/06/2019 Taula de treball Tortosa (Regió Terres de l'Ebre)
27/06/2019 Taula de treball Lleida (Regió Lleida/Ponent)
04/07/2019 Taula de treball Girona (Regió Girona)
17/07/2019 Taula de treball Arbúcies (Regió Girona)
18/07/2019 Taula de treball Manresa (Regió Catalunya Central)
22/07/2019 Taula de treball Tremp (Regió Alt Pirineu i Aran)
06/09/2019 Taula de treball Mataró (Regió Barcelona)
13/09/2019 Taula de treball Hospitalet (Regió Barcelona)
25/09/2019 Taula de treball Baró de Viver (Regió Barcelona)
26/09/2019 Taula de treball Reus (Regió Camp de Tarragona)
30/09/2019 Taula de treball Terrassa (Regió Barcelona)
02/10/2019 Taula de treball Montornès (Regió Barcelona)
04/10/2019 Taula de treball Gràcia (Regió Barcelona)
08/10/2019 Taula de treball Sant Andreu (Regió Barcelona)
17/10/2019 Taula de treball Raval (Regió Barcelona)

Val a dir que l'experiència no va ser completament reeixida i que allà on vam comptar amb el suport real de l'Ateneu va ser més fàcil organitzar i convocar la taula. Tanmateix no tots els Ateneus es van mostrar gaire col·laboradors. Alguns, fins i tot, es van desmarcar directament del projecte i no van voler-hi participar de cap manera, amb la qual cosa l'organització i convocatòria de les taules va ser molt més complicada. En aquest sentit volem agrair especialment als Ateneus de Coopsetània,

Catalunya Central, Terres de l'Ebre, Ponent, Alt Pirineu, Girona, Mataró, Vallès Oriental, L'Hospitalet, Barcelonès Nord i Coòpolis la seva inestimable col·laboració per poder tirar endavant aquest projecte.

A més, on existia una moneda en funcionament, els assistents, normalment estaven més ben informats sobre el que era una moneda social o local i a més molts cops n'eren usuaris. Per altra part, el fet que, allà on n'hi havia, una representant de la moneda participés explicant en primera persona l'experiència i el funcionament de la moneda, feia que fos molt més fàcil entendre tot plegat.

Les taules consistien bàsicament en explicar què és una moneda complementària, justificant la definició que havíem emprat, exposar com funcionen els diferents models i posar exemples d'altres monedes a nivell europeu que estaven en ple funcionament i amb un gran arrelament als seus respectius territoris.

A continuació exposàvem el teixit de monedes realment existent a Catalunya explicant les diferències entre els diversos models. Finalment proposàvem estudiar com podia ser el finançament de projectes a partir d'una borsa intermonedes. Amb això obríem el debat per plantejar les oportunitats que aquestes monedes podien aportar al teixit de l'economia social de cada territori.

Aportacions de les taules

La participació a les taules va ser força desigual, anant des de taules amb una bona assistència i una gran participació durant el debat, fins a taules on va assistir molt poca gent.

Com ja hem comentat, vam copsar en bona part dels assistents, especialment allà on no hi ha una moneda en funcionament actualment, un gran desconeixement sobre el tema. Moltes de les entitats només tenien constància d'aquest tipus de monedes pels ecosols que circulen durant la Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC). I tot i que havien sentit parlar de monedes socials o locals, n'ignoraven completament el funcionament i la implantació real.

Moltes de les aportacions en el debat, allà on no hi havia moneda, es centraven en la necessitat de crear-ne una. En alguns casos, fins i tot van sorgir veus advocant per posar en marxa una moneda al territori (a través de la XES territorial, per exemple) o amb la col·laboració d'algun dels ajuntaments assistents. En d'altres casos, es plantejava com opció l'extensió d'una moneda ja existent a un territori veí (A Girona, per exemple, van proposar portar el trok a la comarca de La Selva)

Tot seguit, recollirem ara algunes de les aportacions de les taules que van sorgir a partir dels debats amb els participants. Creiem que algunes d'aquestes aportacions són molt interessants com a la base del decàleg que ha de sorgir d'aquest estudi.

- 1) Per enfortir l'ESS, el primer que cal és que creixi el teixit de monedes complementàries arreu del país. És molt difícil, per exemple, que les monedes complementàries puguin finançar un projecte d'ESS a un territori on no existeix cap moneda.
- 2) El treball en xarxa de les monedes és bàsic per poder anar un pas més enllà. Cal incentivar les relacions entre diferents monedes i mirar de començar a treballar plegats en projectes comuns. Ja no únicament aquelles que comparteixen plataformes sinó amb la resta.
- 3) El fet de tenir plataformes diferents no ha de ser un problema per establir sistemes de cooperació. Cal impulsar un software que permeti fer pagaments i intercanvis multixarxes.
- 4) El finançament en comú de projectes pot ser una bona eina d'enfortiment de l'ESS. Però per aconseguir-ho cal crear algun grup de coordinació entre monedes, que no suposi una sobrecàrrega als gestors de monedes, que ja tenen prou feina.
- 5) Rebutjant la paraula "interès", es pot plantejar que es financin projectes aplicant alguna "quota" o despeses de gestió que permetin rescabalar la feina d'aquells que dediquen temps propi a aquesta tasca.
- 6) El control ciutadà de la moneda és fonamental per assegurar-ne la continuïtat: les monedes han de tendir a tenir un òrgan gerent de caràcter social (assemblea, consell ciutadà, etc.). Actualment les monedes socials ja compten amb aquest control i les locals tendeixen a incorporar-lo.
- 7) Compaginar control privat i suport públic. Allà on sigui possible, busca aliances amb l'administració, especialment la local, per a rebre ajuts i suport que facin més senzilla la dedicació a la gestió de la moneda.
- 8) Buscar sinèrgies ESS-Comerç de proximitat. El petit comerciant ha de ser un aliat. En el fons, de les virtuts de les monedes complementàries és que ajuden a reforçar les economies locals.
- 9) Cal fer molta pedagogia. Molts dels assistents a les taules arribaven amb un nivell elevat d'ignorància sobre el que són les monedes complementàries i el que poden aportar a l'economia social, tot i ser persones compromeses amb l'ESS. S'ha de fer la màxima difusió d'una qüestió encara molt desconeguda.
- 10) Valorar l'aportació que en pot fer la gent gran. Hi ha gent amb una gran experiència que, un cop jubilada, busca la forma de desenvolupar i transmetre tot el seu coneixement. Vincular-los a la difusió i la gestió diària de la moneda descarregaria de feina als gestors actuals.

Segurament aquest resum no recull tota la intensitat d'alguns dels debats establerts. Però com a mínim ens presenta les idees fonamentals que van sorgir arreu del país.

Les taules van servir també, com ja hem comentat, per copsar un interès important, tant per part d'alguns ajuntaments com per part de grups d'entitats d'ESS, de desenvolupar monedes de nova creació allà on no n'hi ha. Alguns d'aquests projectes, com el que està impulsant la XES de Terrassa, estan força avançats.

Jornada de reflexió

La Jornada

Com a cloenda de les diferents taules establertes, el dia 10 d'octubre es va convocar a Manresa, en col·laboració amb l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central, una Jornada de Reflexió sobre el futur de les monedes complementàries. L'objectiu de la Jornada era presentar els resultats preliminars de l'informe, desenvolupar una taula de treball on participessin totes les monedes existents a Catalunya i finalment aportar una pinzellada de visió de futur a través de la conferència d'un expert en la matèria.

Treballant colze a colze amb les diferents monedes, vam aconseguir reunir-les pràcticament a totes (només va faltar un representant del croat), essent el primer cop que totes les monedes complementàries presents a Catalunya s'asseien al voltant d'una taula per parlar de les perspectives del sistema monetari complementari català.

El programa de la Jornada recollia tres apartats:

- Exposar i compartir els resultats de l'enquesta entre entitats d'ESS del país i les conclusions extretes de les diferents taules de treball desenvolupades als diversos àmbits territorials.
- Aplegar a representants de totes les monedes per a que debatessin entre elles per arribar a un seguit de conclusions.
- La conferència del Sr. Jordi Grier, president de la Fundació Ineval, sobre perspectives de futur.

El debat

Durant el debat entre les monedes van sorgir qüestions fonamentals que cal tenir presents.

En primer lloc, la necessitat de consolidar els projectes particulars de cada moneda. Tots els representants coincidien en que cal refermar el projecte a cada territori abans de pensar en anar un pas més enllà en el treball en xarxa. I en aquest sentit coincidien tant les monedes socials com les locals. Uns per la voluntat de fer créixer les xarxes existents i els altres per la necessitat de justificar la despesa que els ajuntaments estan fent en la implantació de la moneda als respectius municipis amb resultats quantificables.

Per altra part, les monedes de les ecoxarxes van exposar les dificultats per dedicar temps a la difusió i consolidació de les respectives xarxes. Fins ara la gestió i difusió de cada xarxa estava en mans de l'equip gestor, molts cops format per poques persones i amb dedicació pràcticament voluntària.

En alguns casos, s'ha assajat la retribució d'aquesta dedicació en moneda social però no sempre ha estat factible. Per tant, la possibilitat de sol·licitar diners públics per finançar aquesta activitat, donat el retorn econòmic que les monedes aporten als territoris on estan implantades, va sorgir en el debat com una possibilitat a no menystenir.

La necessitat d'augmentar el teixit de monedes també va sorgir durant les diferents intervencions. La metàfora de la "sabana" que s'ha de convertir en un "bosc" va donar alguns exemples: la voluntat per part de les ecoxarxes de l'Empordà de recuperar la seva moneda i posar-la altre cop en circulació o la creació d'una nova criptomoneda mundial, la Venushina, amb especial arrelament a Catalunya. Tots projectes nous que poden augmentar la difusió i el nombre final de monedes complementàries.

També es va plantejar, per part de les monedes vinculades a institucions municipals aquesta necessitat de dotar-se d'òrgans de govern autònoms, capaços d'impulsar el projecte des de la societat civil. El REC va posar l'exemple de la creació de la Cooperativa Taula de Canvi, cridada a encapçalar el projecte en un futur proper.

Un altre punt important va ser la necessitat d'augmentar el nombre de monedes existents per cobrir tot el territori català. Alguns representants de monedes comentaven que el fet que no existís una moneda a la pròpia Barcelona havia estat un handicap per al conjunt. L'aparició del REC i la seva consolidació (i l'èxit que està tenint la grama a Santa Coloma) poden ajudar a visibilitzar les monedes complementàries en el seu conjunt com a realitats potents, capaces de modificar i enfortir les economies territorials, especialment les vinculades a l'Economia social i solidària.

Finalment, l'August Corrons, el moderador de la taula, va arrancar una proposta per recollir el compromís de totes les monedes assistents de donar continuïtat a la trobada en forma de reunió anual de monedes, la qual cosa es va aprovar per unanimitat.

Conclusions

Amb la jornada de reflexió es van acabar els treballs del projecte. La idea final era que sortís del conjunt d'accions desenvolupades un decàleg d'estratègies que permetés portar al reforçament de l'Economia social i solidària a través de les monedes complementàries.

Moltes de les idees que ha de recollir aquest decàleg han anat sorgint en aquest informe a mesura que avançàvem en el treball d'investigació: a través de les entrevistes amb experts en moneda complementària o durant les xerrades amb els gestors de cada moneda existent o en el desenvolupament de les taules de treball arreu del territori. En conjunt ha estat una experiència profundament enriquidora d'on han sorgit moltes de les idees que aquí recollirem.

Tanmateix, el teixit de monedes complementàries de Catalunya és un teixit viu, en constant evolució, on algunes monedes han desaparegut però d'altres han arribat per ocupar el buit.

Durant les entrevistes amb els gestors de monedes de les Ecoxarxes va sorgir sovint l'exemple de l'ecoseny, una moneda de la zona del Montseny, que va ser de les primeres en implantar-se i que va acabar morint "d'èxit" perquè la seva ràpida implantació no va anar acompanyada d'uns mètodes de control prou segurs.

Un altre cas paradigmàtic de moneda que va tenir un relatiu èxit d'implantació va ser el RES, una moneda d'origen belga que es va implantar a Girona per reforçar el comerç de proximitat i els establiments relacionats amb el turisme. En un principi, des de la Universitat de Girona es va seguir amb interès el projecte i s'hi va participar, ajudant a la implantació al territori gironí. Però un cop aquesta col·laboració de la Universitat va acabar, la moneda va anar esllanguint-se fins a desaparèixer per falta de dedicació.

I aquests forats que han deixat monedes desaparegudes han vingut a omplir-los noves monedes: en el treball ja recollim l'exemple del vilawatt, una moneda local vinculada a la transició energètica i que està pràcticament a punt de començar a operar. Però hi ha d'altres exemples de noves monedes que s'estan gestant.

- La venushina una criptomoneda mundial femenina impulsada en bona part des de Catalunya, pensada per a l'apoderament financer de les dones de tot el món, que ja ha començat la seva singladura.
- L'ecovent, la moneda social de Ecoxarxa de l'Empordà que està pugnand per recuperar la seva existència amb un grup impulsor que pretén posar-la de nou en circulació.
- Una nova moneda social, encara sense nom, impulsada per la XES de Terrassa. Vam ser testimonis i partícips de la seva primera presentació pública durant la Taula de treball que va tenir lloc a la ciutat val·lenca.

En resum, doncs, un món viu i en constant evolució, que ens permet tenir una imatge definida de la seva situació en el moment actual. Però per poder treballar amb solidesa sobre la implantació d'aquestes monedes i el seu desenvolupament, caldria un treball permanent d'actualització i seguiment.

El món de les monedes es mou i busca constantment noves vies d'implantació. Fa deu anys ningú sabia el que era una criptomoneda i actualment s'ha convertit en una de les fonts més importants d'especulació del sistema. I la informació de l'any 2016 sobre la que vam començar aquest treball parlava de 37 monedes complementàries a Catalunya quan només n'hem trobat d'implantades 11.

El seguiment i la continuïtat del present projecte pot portar a que aquesta sigui una informació cabdal no únicament per tenir la foto fixa d'on estem actualment sinó cap a on va el sistema monetari català.

Entre els dies 18 i 20 d'octubre, va tenir lloc a Zafra el *"VIII Encuentro Estatal y I Europeo de monedas locales, sociales y complementarias"*, amb la moneda varamedí com amfitriona. Vam aprofitar la trobada, amb representants de monedes complementàries de tota Espanya per presentar els resultats preliminars de l'informe.

Aquesta informació va generar un gran interès i un debat molt enriquidor. Representants de monedes d'altres territoris de l'estat defensaven la necessitat de comptar als seus respectius territoris d'una informació semblant. Tot plegat reforça la idea que el món de les monedes complementàries gaudeix de bona salut i compta amb una gran força que va en augment.

Per a l'any 2020 la Trobada es desenvoluparà a Viladecans essent el vilawatt l'entitat amfitriona. Estem convençuts que en aquell moment, el paisatge monetari català s'haurà enriquit encara més.

Decàleg d'estratègies

1. La simple existència de monedes complementàries ja és un reforç per a l'economia social i solidària. L'economia local i les entitats ESS són les primeres beneficiàries de l'existència d'una moneda complementària.
2. Cal enfortir les monedes existents: o assegurant la continuïtat d'aquelles d'impuls municipal o col·laborant de forma activa en la difusió i consolidació de les d'iniciativa social. I això implica la voluntat de les administracions, a tots els nivells, d'aportar recursos en aquest sentit, per assegurar el retorn quantitatiu i, sobretot, qualitatiu que suposen les monedes.
3. Cal ajudar i donar suport als nous projectes de moneda. Engegar un projecte de moneda complementària no és mai fàcil. Per tant totes aquelles entitats, xarxes o grups d'economia social disposats a engegar una nova moneda han de poder gaudir de tot el suport necessari per tirar endavant el seu projecte: assessorament, estudis previs, suport tecnològic, etc. I això és plenament aplicable quan es tracta d'una administració (per exemple un ajuntament o un consell comarcal) o quan ho fa un grup sorgit a iniciativa social.
4. Les monedes necessiten disposar de tecnologies suficients per treballar amb seguretat i, alhora, obrir la porta a possibles col·laboracions futures i intercanvis de fonts entre diferents monedes. És necessari el suport per part de l'administració per al desenvolupament de tecnologies accessibles. En aquest sentit, la tecnologia *blockchain* ha vingut per quedar-se i cal assegurar-se que totes les monedes tinguin la possibilitat d'accedir a aquests recursos tecnològics.
5. Cal fer pedagogia sobre la moneda complementària i la seva aportació a l'economia social i solidària. Recordem que a l'enquesta entre entitats ESS ja sortia la manca de coneixements i informació com a principal motiu per no utilitzar monedes complementàries de forma habitual.
6. El comerç de proximitat, especialment aquell més compromès amb qüestions ecològiques o socials o distribuïdor de producte ecològic i de km 0 és un aliat natural de l'ESS en la implantació, difusió i consolidació de monedes complementàries. Cal buscar sinèrgies amb comerciants i petits empresaris per comprometre'ls en l'ús i circulació de les monedes. A més, l'ús d'una moneda pot ser la porta per aconseguir altres compromisos com ara la transició energètica (cas del vilawatt) o d'altres projectes de reciclatge de plàstic o compostatge, que s'estan duent a terme a d'altres territoris de l'estat, vinculats a monedes complementàries.
7. Ara per ara, el finançament de projectes en comú entre totes les monedes sembla encara una utopia a mig terme. Però ja s'estan produint casos de finançament a petita escala, per exemple, dins de les ecoxarxes. Cal obrir el ventall al màxim i assajar, per exemple, la col·laboració entre

monedes de més fàcil connexió tècnica per finançar projectes amb moneda social de més gran envergadura.

8. Les diferents fires i mercats on es fan servir monedes complementàries, de vegades d'ús només dins de les pròpies fires (cas dels ecosols a la Fira de l'Economia Social i Solidària de Catalunya) no són un bon mètode per difondre el funcionament real de cada moneda. Fins i tot poden ser contraproductius per simplificar en excés el que suposa una moneda complementària. Caldrà estudiar maneres per enfortir la presència de les monedes a les fires i espais de trobada però de manera que reflecteixin millor la seva complexitat.
9. S'ha d'impulsar la introducció de rudiments econòmics en l'ensenyament reglat. Tot i la seva importància en la vida real de les persones, l'economia no té un paper important en els plans d'estudis actuals de cap dels nivells educatius obligatoris. Seria interessant impulsar aquest tipus de coneixements, sobretot per fer conèixer a nens i nenes que no hi ha un únic model útil ni econòmic ni monetari.
10. El treball en xarxa de les monedes existents és un dels bens més preuats. Cal incentivar les trobades entre monedes, especialment aquelles que tinguin models més diferents per a treballar de ferm en la recerca de sinèrgies i punts de trobada. En aquest sentit, a la Jornada de Reflexió es va recollir el compromís per part de les diferents monedes de mantenir una trobada anual conjunta de totes les existents per compartir experiències i metodologia.

Agraïments

Aquest informe ha estat elaborat gràcies a la col·laboració desinteressada de molta gent. En primer lloc volem recordar als gestors de les diferents monedes de Catalunya, que han tret temps d'on no n'hi ha per poder-nos atendre i col·laborar en l'elaboració del mapeig de monedes. Sense ells, que dia a dia tiren endavant un teixit monetari tant important, res de tot això no tindria sentit: Ton Dalmau, Jordi Flores, Francesc Rotas, Sergi Regales, Rosa Rocabayera, Eduard Folch, Oriol Tusón, Susana Martín, Jaume Catarineu, Sebastià Freixas i Mònica Rodríguez, gràcies a vosaltres i a la resta dels equips humans de cada moneda per haver-nos acompanyat en aquest viatge.

També volem recordar la col·laboració i disponibilitat dels experts en moneda que molt amablement ens van acompanyar en la difícil tasca de definir els paràmetres d'aquest treball. Especialment volem tenir un record per a l'August Corrons, la Josefina Altés, en Lluís Muns i en Julio Gisbert, que ens han ajudat a posar llum en la foscor, i de l'Alejandro Sanz per la seva col·laboració i participació.

Per altra part, volem agrair també la col·laboració de la XES Sant Andreu i XES Terrassa per organitzar i acollir les respectives taules, a Sprintcoop i La Coopmunitat per fer-nos un forat a Reus, a Josefina Altés pel programa de Ràdio Gràcia, a l'Anna Abellan de La Sargantana pel programa de Badalona TV i per ajudar-nos a prototipar el qüestionari d'ESS i de tots aquells Ateneus Cooperatius que ens han ajudat a fer possible el circuit de trobades amb les entitats d'ESS dels diferents territoris. Aquí volem fer especial menció a l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central que va ser també amfitrió de la Jornada de Reflexió a Manresa.

No volem oblidar a les entitats d'Economia social que van respondre al qüestionari i ens han permès obtenir algunes dades molt rellevants per aquest informe.

Volem agrair també a l'Alba Camps, delegada territorial de la Generalitat a la Catalunya Central pel seu suport i disponibilitat per inaugurar aquesta Jornada de Reflexió; i al Sr. Jordi Giera que ens va il·lustrar en la conferència de clausura de l'acte.

Un espai també per recordar a la Irene Galindo i a la resta de la l'equip de la moneda varamedí i Movimiento Páramo, que tot i arribar amb el temps just ens van obrir forat al programa de la trobada estatal de monedes per donar a conèixer i debatre la tasca elaborada.

Finalment, no volem oblidar a Novact, companys de viatge en aquesta aventura, amb qui hem compartit el dia a dia, els avenços i les dificultats que ens han dut finalment a port i a la consecució d'aquest projecte.

A tots plegats, GRÀCIES!

Bibliografia

CORRONS GIMÉNEZ, August: Monedas complementarias en pro de la sostenibilidad y el desarrollo: enfoque panárquico. Inèdit.

CORRONS GIMÉNEZ, August: Análisis de la influencia de los valores humanos y las actitudes en el proceso de adopción de redes virtuales de intercambio no monetario - enfoques actitudinal, motivacional y panárquico. Inèdit.

CORRONS GIMÉNEZ, August: Monedes complementàries com a eina de desenvolupament local. AMB, Barcelona, 2018.

FELBER, Christian: La Economía del Bien Común. Ediciones Deusto, Barcelona, 2015.

GESELL, Silvio: El Orden Económico Natural. Pdf descarregable legalment a la web <https://www.silvio-gesell.de/el-orden-economico-natural.html>.

GISPERT, Julio: Vivir sin empleo: redes de trueque, bancos de tiempo, monedas sociales y otras alternativas, Libros del Lince, Madrid, 2010

LIETAER, Bernard i altres: El dinero de la gente, monedas locales y soberanía económica. Icaria Editorial, Barcelona, 2015.

LIETAER, Bernard i Kennedy, Margrit: Monedas regionales: nuevos instrumentos para una prosperidad sustentable. La Hidra de Lerna, Barcelona, 2006.

LIETAER, Bernard: *The future of money: A new way to create wealth, work and a wiser world*. Century, New York, 2001.

MUNS TERRATS, Lluís i altres: Aspectos clave del diseño de una moneda complementaria liderada por la administración pública. *International Journal of Community Currency Research VOLUME 23 (WINTER) 30-47*.

SÁNCHEZ, Narcís: Moneda Social, una alternativa a l'actual ordre econòmic. Papers de l'Observatori de Finances Ètiques (desembre 2010).

SANZ CORTINAS, Alejandro: Monedas locales y cambio social. Inèdit.

VIDAL, Pau i altres: Diagnòstic sobre l'interès del tercer sector i l'economia social per una banca ètica. Papers de l'Observatori de Finances Ètiques (juliol 2007).

Recursos electrònics:

<http://mercatsocial.xes.cat/noticies/aixi-ii-trobada-monedes-socials/>

<http://www.monedasocial.cat/>

<http://xarxanet.org/economic/noticies/coneix-10-de-les-monedes-socials-que-es-fan-servir-al-territori-catala>

<http://www.lietaer.com/2015/02/bernard-lietaer-why-we-need-a-monetary-ecosystem-inria-2014/>

PROMOU



Generalitat de Catalunya
**Departament de Treball,
Afers Socials i Famílies**

IMPULSAT PER



AMB EL FINANÇAMENT DE

